БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

№ 302 (11288)
1966 оной
декабриин 24,
суббото

сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ХЭЛСЭЭН ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

АНКАРА, декабриин 22. (ТАСС-ай тусхай корр.). Турциин премьер-министрэй ажалладаг байшан соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай болон Турциин правительствые толгойлогшо Сулейман Демирель хоёрой хоорондо хэлсээн үргэлжэлүүлэгдээ.

А. Н. КОСЫГИН АНКАРАДА АЯНШАЛЬААР

АНКАРА, декабриин 22. (ТАСС) Мүнөөдэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, тэрээнтэй суг ябалсаhан хүнүүд үнжэхэ зуураа, промышленна выставкые хараа. Энэ выставкэ Турциин мүнөө үеын промышленностиин хүгжэлтые харуулха арга боломжо А. Н. Косыгинда олгохын тулада эмхидхэгдэhэн байна.

Выставкые харахадань, Советскэ правительствые толгойлогшотой хамта Турциин худалдаа наймаанай министр Садык Текин Мюфтюоглу, Турцида Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Хасан Ишык ябалсаа.

Выставкэ дээрэ табигдаhан зүйлнүүд Турциин экономикын элдэб hалбаринуудай—нефтиин, бүд нэхэлгын, металлургическа, химическэ, эдеэ хоолой промышленностиин хүгжэлтые харуулна. Карабюкска болон Эрэглийскэ металлургическа заводуудай предприятинуудай бүтээhэн продукциие, Стамбул, Измир болон Кайсериин предприятинуудай бүтээhэн зүйлнүүдээр А. Н. Косыгин ехээр hонирхоо.

Промышленна выставкые харахanайнгаа hүүлээр совет айлшад Анкарагай университедэй хүдөө ажахын факультедтэ орожо, энэ hуралсалай газарай студентнүүд болон багшанарай зүгhөө халуунаар угтагдаа. Нэрьемэ альга ташалгаар, амаршалгын үгэнүүдээр үттагдан, А. Н. Косыгин конференц-зал соо ороо. Факультедэй студентнүүдэй зүгhөө энэ факультедэй студентнүүдэй нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Яшар Доган А. Н. Косыгиние амаршалаа. Советскэ Союзай ерээдүй тушаа — тэрэнэй залуушуул тушаа факультедэй студентнүүд-залуушуулай зүгhөө hайниие хүсэхыень А. Н. Косыгинние тэдэнэр гуйгаа.

РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

РОССИН ТАБАН ЖЭЛЭЙ ХОЁРДОХИ ЖЭЛ

РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин декабриин 22-ой заседани дээрэ 1967 оной арадай ажахын түсэб болон бюджет тухай үгэ хэлэлгэнүүд болоо.

Астраханиин облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат **Н. К. Блохин** трибунын дэргэдэ ерээ. Волго болон Каспиин далайн загаhанай баялигые хамгаалха асуудалнууд тушаа тэрэ тусгаар тогтожо хэлэhэн байна. Эдэ уhа сөөрэмүүдэй загаhые үдхэхэ талаар гүрэнэй зүгhөө абадаг хэмжээнүүд удаанаар бэелүүлэгдэнэ. СССР-эй Загаhанай ажахын министерство, СССР-эй Энергетикын болон электрификациин министерство өөhэдтэнь даалгагдаhан хэмжээ ябуулгануудые үшөөл hулаар бэелүүлнэ. Загаhа үсхэбэрилхэ, уhа сөөрэм тогтоохо талаар хараалагдаhан хүдэлмэриие Энергетикын болон электрификациин министерство бэелүүлжэ эхилээгүй байха юм. Загаhа үсхэбэрилдэг заводууд угаа удаанаар баригдана.

Уhа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бодхохо талаар промышленна министерствэнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые бидэнэр гуйнабди гээд М. К. Блохин хэлээ.

Партиин Москвагай городской комитедэй секретарь депутат **В. Я. Павлов** үгэ хэлээ. Энэ жэлэй даб дээрэхи дүнгүүд хадаа hалбари hалбаряар хүтэлбэрилхэ гол ёhонуудай, түсэбэй ёhоор хүтэлбэрилгын, экономическа онол аргануудай, предприятинуудай ажахын талаар үүсхэл эдэбхи улам үргэдхэлгын үнэмшэсэтэй гэршэ болохо үгэнэ. Табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгын түлөө тэмсэлдэ Москвагай ажалшад нүү бэшэ үрэ дүн туйлаа. 11 hарын турша соо промышленна үйлэдбэриие хүгжөөхэ түсэб 103 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабари 105,8 процент дүүргэгдээ. Городой промышленностьда хүдэлдэг хүнүүдэй тоо энэ жэлдэ 0,3 процентээр олон болоо, бүхы гаргадаг продукциинь 5,7 процентээр нэмээ.

Ажаhуудалай талаар хүн зониие хангалгаhаа ородог бүхы олзо доходые, эдэ hалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулха гэжэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтооhон байна. Москвада өөhэдынь ашаг олзоhоо үнгэрhэн гурбан жэлэй турша соо 34 миллион түхэриг алмагдажа, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангаха 1300 шэнэ предприяти нээгдээ.

Хүн зониие бүри hайнаар хангадаг болохо ябадалые үргэдхэхэ талаар Москвагай организацинууд хэмжээнүүдые абана гээд депутат В. Я. Павлов онсолон тэмдэглээ.

Үглөөнэй заседани дээрэ КПСС-эй Брянска обкомой секретарь депутат **И. М. Коновалов,** КПСС-эй Шэтын обкомой секретарь депутат **Н. Н. Тартышев** гэгшэд үгэ хэлээ.

Үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ. Магаданай облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **И. П. Чистяковто** үгэ үгтөө. Манайда алтан, хонин туулган, вольфрам болон бусад үнгэтэ металлнууд абтадаг гээд депутат хэлээ. 1967 онhоо эхилэн Магаданай хямда үнэ сэнтэй мүнгэнэй уhан абтадаг болохо. Тэрэнэй нөөсэ угаа ехэ байхаар тодорхойлогдонхой. Гэхэ зуура, энергетикын hулаар хүгжэлгэ ашагта малтамалнуудай промышленность хүгжөөлгые удааруулдаг байна. Мүнөө область дотор Холын хойто зүгтэ түрүүшын атомна электростанциин барилга эхилэнхэй. Колыма мүрэн дээрэ хүсэн түгэс электростанци бариха шэнжэлэлгын хүдэлмэри эхилэнхэй. Анадырска ТЭЦ-эй барилга хэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Энэ хадаа нютагай баялиг уурхайнуудые ашаглаха, хуушан предприятинуудай хүсэ шадал дээшэлүүлхэ арга боломжо олгохо байна.

Хойто зүгэй хүн зоной болбосоролые дээшэлүүлхэ талаар табигдажа байhан зорилгонууд тушаа үгэ хэлэгшэ тогтоо. РСФСР-эй Культурын министерство болон Госпланда Магаданска областиин хүн зоной эрилтэ хэдэг байhан тухай тэрэ дурдаа. Холын хойто зүгэй хүндэ хүшэр эрхэ байдалда хүдэлжэ байдаг хүнүүд «ехэ газартаяа» холбоотой байhанаа хододоо мэдэржэ байха ёhотой. Тэдэнэр ниислэлэй артистнуудай өөhэдтэнь айлшалжа ерэхые, шэнэ фильмүүдые харахые хүсэнэ. Номуудай дуталдалгые хүсэдөөр хангаха, холын тосхонуудта Культурын байшангууд болон ордонуудые бүри олоор бариха хэмжээнүүдые абаха шухала.

Ленинградай горгүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо депутат **А. П. Бойкова** нигэжэ хэлээ. 25 жэлэй турша соо Ленинградые шэнэдхэн байгуулха генеральна түсэбэй баталагдаhан баримта городой хүн зондо ехэ ушар болоhон байна. Ороной эгээн томо промышленна центрнүүдэй нэгэн байhан хэбээрээ город саашадаа хүгжэхэ, 25 жэлэй турша соо городой байрын фонд хоёр шахуу дахин нэмэхэ байна. Мянган хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, хүүгэдэй эмхи зургаануудтахи hуури 36-hаа 60 хүрэтэр нэмэхэ. Метрогой замай утань 25 километр байhанаа 116 километр хүрэтэр ута болохо. Энэ түсэб бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Мүнөө жэл бүхэндэ 45 мянга шахуу квартира ашаглалгада үгтэнэ. Ойрын жэлнүүдтэ Ленинград далайн эрье хүрэтэр үргэдэн хүгжэхэ.

Байрануудые зүбөөр түсэблэхэ, агаар болон гол мүрэнэй уhа сэбэр болгохо асуудалнууд тухай нүхэр Бойкова үгынгөө түгэсхэлдэ тогтожо хэлээ.

1967 оной гүрэнэй түсэб болон бюджедые hайшааха зуураа, революционно хэрэгүүдээр 1917 оной дурасхаалтай байhан шэнги, 1967 оной ажалай габьяануудаар дурасхаалтай байхын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүйбди гэжэ бидэнэр таанадые, нүхэд депутадуудые, найдуулнабди гээд үгынгөө түгэсхэлдэ депутат Бойкова хэлээ.

«Кмаруда» гэжэ комбинадай экскаваторай машинист **М. Ю. Евец,** КПСС-эй Пермскэ обкомой секретарь **Б. Ф. Коротков,** Дагестанай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Р. А. Эльдарова,** КПСС-эй Горьковско обкомой секретарь **В. А. Тихомиров** үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Түрүүлэгшэ заседани хаагдаа гэжэ соносхоо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси декабриин 23-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

НҮХЭР К. М. ГЕРАСИМОВАЙ ЭЛИДХЭЛЬЭЭ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет Россин Федерациин арадай ажахы 1967 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй проектые Верховно Соведэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табина гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Тэрэнэй гол тоо баримтанууд тулай элидхэхэhээ түрүүн, энэ жэлдэ республикын арадай ажахын хэhэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые тобшоор дурдаа.

Россин Федерациин ажалшад бусад союзна республикануудтай хамта манай орон дотор коммунизм байгуулгын хэрэгтэ, арадай ажахын түсэб дүүргэлгэдэ хубитаяа ехээр оруулаа. РСФСР-эй 1966 оной национальна доход, 1965 онойхитой жэшэбэл, 6,5 процентээр нэмэхэ түсэбтэй байhан аад, 8,1 процентээр нэмээ. Россин Федерациин промышленность бүхы продукци, хэдэ хэдэн шухала эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха жэлэйнгээ программа болзорhоо урид—декабриин 28-да дүүргэхэнь гэжэ Верховно Соведтэ элидхэнэбди. Промышленностьдахи ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлээ.

Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гурим үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдтэ hайнаар нүлөөлнэ. Шэнэ гуримда оруулагдаhан 408 предприятиин коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэhэн, продукци худалдалгаяа арьбадхаhан, ажалай бүтээсэ ба ашаг олзоёо дээшэлүүлhэн, түхеэрэлгэ, үйлэдбэриин бүхы гол фонднууд ба эрьесын мүнгэ hайнаар ашагладаг болоhон байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн амжалтануудые туйлаа. Энэ жэлдэ 42 миллион тонно үлүүтэй ороохо тариан худалдагдан абтаа. Тэрээнhээ гадна, удаан болзортой урьhа зээли бусааж, 7 миллион тонно тариан тушаагдаа. Тоhото ургамалнуудые бэлэдхэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Саахарай свёкло ба улhанай утаhан үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ нилээд ехээр бэлэдхэгдэбэ. Мал, шубуу, hү, үндэгэ, ноохо худалдан абаха жэлэй түсэб ноябриин 1-дэ дүүргэгдээд байгаа.

РСФСР-эй барилгашад энэ жэл промышленностиин олохон hалбарида шэнэ предприятинуудые ашаглалгада оруулаа.

Гэхэ зуура, энэ жэлэй түсэб дүүргэхэ хүдэлмэридэмнай дутуу дундануудшье тохёолдоhон байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Хэдэ хэдэн предприятинуудаар үйлэдбэри ашаглалгада оруулха проект удаан хүсэлдүүлэгдэнэгүй, шанар муутай продукци гаргадаг ушар үзэгдэнэ. Капитальна барилгын хэрэгтэ ехэ дутуу дунданууд бии. РСФСР-эй Барилгын министерство предприятинуудые бариха, ашаглалгада оруулха түсэбөө дутуугаар дүүргээ. Хүдөө ажахын талаар абажа үзэбэл, олохон областьнуудай колхозууд, совхозуудта мал ажалай ашаг шэмэ дутамагаар абтана, техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ, түлишэ хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

1966 ондо Россин Федераци дотор, бүхы орон соохидол адляар, арад зоной улам ехэ боложо байгаа материальна, соёлой эрилтэ хэрэглэмжэ бүри хүсэд дүүрэнээр хангаха зорилготой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Хүн зоной бодото олзо оршо 1965 онойхиhоо 5,9 процентээр нэмэhэн байна. Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай розничнэ эд товарай эрьесын хэмжээн энэ жэлдэ 8 процентээр нэмээ.

Байгша ондо бүхы РСФСР дотор 49 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаха, нилээд олон hургуули, больница ба социально-соёлой бусад байранууд баригдаха.

1967 оной түсэбэй гол зорилгонууд тухай тогтон хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ нигэжэ тэмдэглэбэ: түсэбэй гол тоо баримтанууд КПСС-эй ЦК-гай Пленумээр харагдаhан, СССР-эй Верховно Соведээр hаяхан батальагдаhан гүрэнэй түсэбэй Россин Федерацида хабаатай даабаринуудта таарана.

Нийтын үйлэдбэриин экономическа ашаг урые дээшэлүүлгэ—РСФСР-эй ерэхэ жэлэй арадай ажахын түсэбэй гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри ехээр бүтээн гаргаха, хүн зоной эрилтые хараада абалсан, тэдэ зүйлнүүдэй шанар hайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ ба шэнэдхэхэ даабаринууд, хэмжээ ябуулганууд энэ түсэб дотор хараалагдана.

Хүдөө ажахыда нилээд ехэ материал ба мүнгэн табигдахаар хараалагдана. РСФСР-эй Верховно Соведэй долоодохи сессиин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, хүдөө зоной соёлой-ажаhуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай, эмхи зургаануудай барилга үргэдхэхэ хэмжээнүүд энэ түсэб дотор хараалагданхай.

Ерэхэ жэлдэ республика дотор 392 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэхэ, энэмнай 1966 ондо хүлеэгдэhэнhээ 9 шахуу процентээр ехэ болохо.

Нефть гарган абалгаяа 233 миллион тоннодо хүргэхэ гү, али 7,2 процентээр нэмээхэ, газ—75 миллиард кубометр болгохо (8,3 процентээр нэмээхэ) гэжэ 1967 оной түсэбөөр хараалагдана. 338 миллион тонно нүүрhэн малтагдан абтаха ёhотой.

Хара металлурги саашадаа хүгжөөгдэхэ. Шэрэм шудхалга 8,6 процентээр, булад хайлуулга 5 үлүүтэй процентээр, хара металлнуудай прокат үйлэдбэрилгэ—5,2 процентээр, булад соргонуудые бүтээлгэ—7 процентээр нэмэхэ. Олон янзын үнгэтэ металлнуудые (тэрэ тоодо алюмини) үйлэдбэрилгэ 17 процент үлүүтэйгээр нэмэхэ.

Хүнгэн промышленностиин хүсэ арьбадхахын тула капитальна хүдэлмэридэ 285,5 миллион түхэриг hомологдохоор хараалагдана.

КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй үндэhөөр Сибирь болон республикын зүүн зүгэй районуудахи промышленность ба барилгые булюу түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ республиканска, союзна ажахын талаар 1967 оной түсэб дотор хараалагдана. Нимэ хүгжэлтэ гэр байрын, соёлой-ажаhуудалай барилгануудай талааршье бэелүүлэгдэхэ.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй арбадахи сесси 1966 оной декабриин 29-дэ Соведүүдэй хоёрдохи байшангай ехэ зал соо үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭНЬ ЛАБТАЙ

«Коммунизм» колхозой Инзагата hууринда хүрэхэдөө хонин hүрэгэй хушууран бэлшэжэ байhые аяар холоhоо харахат. Хоёр уулын дундахи саhа багатай үргэн талада аймагай түрүү хонишон Николай Чойдорович Гомбоевой отара байрладаг.

Үдын үедэ гэрэй эзэниие олохонь бэрхэтэй. Эгээл энэ сагта Дабхарай ара гэhэн газарта хонин hүрэгөө тэрэ манажа ябадаг. Нүхэр Гомбоевой отарада 700 гаран хонид тоологдоно. Найдамтай бэрхэ хонишод Бутид Дарицыреновна Гомбоева, Гарма-Сурун Тубдэевна Дамбиева гэгшэдтэй хамта ажалладагшье hаа, Николай Чойдорович отарынгаа хойноhоол ябахые хүсэдэг.

— Зуун хонин бүриhөө зууhаа үсөөн бэшэ хурьга абахаб, хонин бүриhөө 2,8 килограмм ноохо хайшалхаб,—гэжэ Гомбоев хөөрэнэ. Хонишоной үгэдөө хүрэхэнь лабтай.

Николай Чойдорович нигэжэ хиидэ хэлэдэггүй. Дүршэл шадабаритай хонишон Лубсанцырен Молонович Ухаанаевтай тэрэ мүрысэжэ, олохон жэлэй туршада илан гараа. «Аймагай эрхим хонишон», «Колхозой эрхим хонишон» гэhэн вымпелнүүд, грамотанууд, шагнангууд тэрэнэй энэ илалтыень гэршэлнэ.

Хонишон нёдондо 100 эхэ хонин бүриhөө 110 хурьга, харин мүнөө жэл 104 хурьга түлжүүлhэн юм. Энэнь хадаа республикын түрүү хонишодой харуулhан эрхим дүнгүүдэй нэгэниинь болоно. Отарынь хонишод мүнөө жэлэйнгээ үбэлжэлгэдэ тон hайнаар бэлдээ. Хонидойнь байра сөогуур ябахада аятай зохид, тон дулаан. Хонид нэгэ хэмээр, саг соогоо хооллоно.

Ахалагша хонишон сүлөө сагтаа хүршэ отарануудайнгаа хонишодоор хөөрэлдэдэг заншалтай. Хонишод Галсан Цыбикович Батуев, Сурун Жимбиевна Цыретэрова болоод бусад түрүү хонишоние тон баяртайгаар угтан абадаг юм. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр Гомбоевhоо олон юумэ асуужа абана.

Нүхэр Гомбоев hанаа амар ябадаггүй. Нэгэл хэрэг бүтээhэйлби гэжэ оролдожо ябадаг хүн. Харин бүтээхэ хэрэгүүдынь тон олон. Түрүү хонишон сомоной Соведэй депутат юм.

В. ХАРАХИНОВ.

hҮҮЛШЫН РЕЙС

Үсэгэлдэр Буряадай геологическа управлениин автоколонно Баунтын аймаг гараа. Тусхай түхеэрэлгэтэй тэрэ колонные дүй дүршэлтэй шофернууд Володар, Константинов, Шарапов, Андриевский гэгшэд толгойлно.

Тус аймагай холын хойто Троицкий, Карафтит, Ирокинда гэжэ тосхонойхид автоколонын ерэхые хүлеэн ядажа байдаг. Тэдэнэртэ техническэ түхеэрэлгэнүүд, эдеэ хоолой зүйлнүүд абаашагдаба.

Үсэгэлдэрэйхи рейсээрээ автоколонныи шофернууд дүрбэдэхи кварталайнгаа түсэб сагhаань урид үлүүлэн дүүргэээ. 440 тонныи орондо 580 тонно ашаан зөөгдөө.

П. БОРЬКИН.

АЖАЛАЙНГАА ХАЖУУГААР...

Харгы зам hэльбэн заhабарилха ДЭУ-74 участогай коллектив жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь 20 үдэрөөр удиршалан дүүргэбэ. Тэдэнэр Улаан-Үдэ Кабанск хоёрые холбоhон дардам харгын зарим хубиие заhабарилхадаа, хамта дээрээ 14 километр замай асфальт хүшалта шэнэлhэн, 156 погонно метр хүүргэнүүдые бариhан, мүн 21 мянган кубометр элhэ, хайр зөөжэ, харгын нюруе жэгдэлhэн байна.

Энээнhээ гадна, «Заветы Ильича» колхозой тариаанай оньhожоруулагдаhан тоог дээрэ бетонно талмай хээд, силосэй хэдэн траншейнүүдые малтаа юм.

В. ТОЛСТИХИН.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА hҮ, МЯХА ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГААР ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ

1966 оной декабриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	hү тушаалга			мяха тушаалга	
	түсэбэй дүүргэлтэ	1965 онойхитой сасуулхада	үнеэн бүриhөө haалгаhаниинь	түсэбэй дүүргэлтэ	1965 онойхитой сасуулхада
Баргажанай	83	104	777	96	103
Зэдын	100,4	101	1216	106	108
Бэшүүрэй	102	104	1198	100,5	103
Яруунын	99,6	107	1010	100,4	82
Баунтын	114	114	987	103	98
Загарайн	94	102	1236	96	95
Захааминай	103	104	542	125	103
Кабанскын	108	112	1537	115	112
Прибайкалиин	103	103	1460	118	100,7
Хяагтын	105	103	1160	104	109
Мухар-Шэбэрэй	99,9	104	1093	99,6	101
Сэлэнгын	102	104	1395	99,7	110
Түнхэнэй	100,5	103	997	121	122
Ахын	69	81	189	75	83
Улаан-Үдын	98	104	1225	112	100
Хоринн	101	106	941	106	105

Улаан-Үдын шубуунай фабрикада хамта 53 мянган тахяа тоологдоно. Мүнөө эндэ тахяагай hайн байра баригдажа байна. Тэндэнь 100 мянган тахяа байхаар хараалагдана. Байгша ондо голландска леггорно үүлтэрэй тахяа асарагдаа. Энэ тахяа жэлдээ 160—170 үндэгэ үгэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын түрүү хүдэлмэришэн Раиса Графикова инкубаторто табигдаhан үндэгэнүүдые шалгана.

ШЭНЭ УЯЛГА АБАБА

Баргажанай совхозой Үрэгэй hү hаалиин гүүртын малшад hү haaxa түсэбөө декабриин 1-дэ дүүргээ бэлэй. Мүн гүрэндэ hү худалдаха даалгабаряа гүйсэдхөө. Түсэбэй ёhоор жэл соо 225 центнер hү үйлэдбэрилхэ аад, 226 центнертэ хүргэбэ.

hаалишад Ксения Новикова, Нелли Эргенова, Валентина Кожевина гэгшэдэй хубита түсэб дүүргэлгэдэ тон ехэ. Жэшээнь, Новикова үнеэн бүриhөө 1548 литр hү hаажа, жэлэйнгээ түсэб 2500 литрээр үлүүлэнхэй.

Фермын коллектив Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойе ажалайнгаа амжалтануудаар угтахын тулада эршэтэйгээр ажаллана. hаалишад ерэхэ жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэhэн социалис уялга абанхай.

Р. БУДАЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. Д. ШОПХОЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын элүүрые хамгаалгын органуудта олон удаан жэлдэ hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө, 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан нүхэр **Шопхоев** Константин Дмитриевичые—республикын больницын терапевтическэ таhагые даагшые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха,

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн В. БИРЮКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан, 1966 оной декабриин 23.

РЕДАКТОРНУУДАЙ СЕМИНАР

Үсэгэлдэр аймагуудай болон олон тиражна газетэнүүдэй редакторнуудай семинар боложо дүүрэбэ. Энэ семинарта Буряадай АССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин хоёрдохи пленумдэ хэлсэгдэhэн асуудалнууд зүбшэгдэhэн байгаа.

Мүнөө үедэ идеологическа хүдэлмэридэ ямар зорилго табигдаhан тухай КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша нүхэр Л. Я. Похосоев редакторнуудай урда элидхэл хэбэ. Аймагуудай болон олон тиражна газетэнүүдэй промышленность, хүдөө ажахыда ажахын шэнэ реформые ямараар харуулжа байhаниинь «Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетын редактор нүхэр Ц. О. Очиров шэнжэлэл хэбэ. Газетын хуудаhануудта партийна ажабайдалай асуудалай идеологическа хүдэлмэриин, мүн хүдөө ажахын асуудалнуудай ямараар харуулагдажа байhан тухайнь КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таhагай даагшын орлогшо нүхэр П. Н. Нимаев, мүн энэ таhагай хэблэлэй секторые даагша Д. Л. Лобсанов, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагша нүхэр И. П. Зинченко гэгшэд хөөрэбэ.

Газетэнүүдэй редакторнууд ажалайнгаа дүй дүршэлые халан абалсаба.

Аймагай болон олон тиражна газетэнүүдэй редакторнуудые КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоев урижа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй дүнгүүд, СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи зарлалай хоёрдохи сессиин материалнууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ ямар тэмсэл хэхэ, Совет засагай 50 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтаха тухай тодорхой зорилгонуудые газетэнүүдэй урда табиба.

Улаан-Үдэмнай ургана

— Улаан-Үдэ городой түбые тодорхойгоор түсэблэхэ проект баталалга hаяхан Ленинградта болобо,—гээд городой главна архитектор П. Г. Зильберман үсэгэлдэр манай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдээсэбэ. Проект зохёолгын хүдэлмэри Улаан-Үдын архитекторнүүдэй хабаадалгатайгаар Ленинградай институтда бүтээгдэhэн байна. Проектын автор хадаа Ленинградай архитектор Леонид Натанович Путерман гэгшэ болоно.

Тэрэ проектын ёhоор городоймнай түбтэ ойрын жэлнүүдтэ нийтын, культурно-ажаhуудалай олон шэнэ гэрнүүд баригдаха байна. Мүн 5—9 дабхар гэрнүүд бодхоогдохонь.

ЗАЛУУ ИНЖЕНЕРНҮҮД

Зүүн-Сибириин технологическа институдай мяха болон мяханай продуктнуудай технологиин факультедэй 21 студентнэр диплом абаха шалгалтануудаа амжалтатайгаар барибад.

Украинын, Белоруссиин, Киргизэй болон Сибириин мяханай комбинадуудта инженер-технолог гэhэн эдэ шэнэ мэргэжэлтэд ошожо ажаллахань.

АЙЛШАЛАЛСАЖА БАЙЯЛ

Хүршэ хоёр аймаг—Бэшүүр, Мухар-Шэбэрэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд үни холоhоо хойшо харилсаатай байжа, ажалайнгаа дүй дүршэл халан абалсадаг байна. Бэшүүрэй колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэд Мухар-Шэбэр ошожо, тэндэхи ажахынуудай hү, мяха абалгын дүй дүршэлтэй танилсаба. Тэдэнэр «Загаанай», «Родина» колхозуудта хүрэжэ, ажахынуудтайнь танилсаа.

К. БОБРОВ.

ГЕНЕРАЛ МАНАЙДА

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, генерал-полковник Д. Ф. Алексеев hунгагшадтаяа уулзахаяа Хэрэн тосхондо үсэгэлдэр үглөөгүүр буузба. Тэрэ үдэр нүхэр Алексеев Тоорын Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк», Түнхэнэй «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудай гэшүүдтэй уулзаба.

Х. ХАНТАЕВ.

Хэблэлhээ гараба

Республика соомнай уран hайханай бүлгэмэй 2500 коллектив хүдэлнэ. Тэдэнэй нэгэн Торийн Соёлой байшан болоно. РСФСР-эй Соёлой министерство, Бүхэроссин оргкомитет Соёлой энэ байшангые 1 шатын дипломоор hаяхан шагнаhан байна.

Торийн Соёлой байшангай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэhэн бишыхан дэбтэр хэблэлhээ гараба. Энэ ном ойрын үдэрнүүдтэ номой магазинуудай таг дээрэ табигдажа, худалдаанда гарахань.

Тэрэшэлэн залуу уран зохёолшо Даша-Дабаа Мункуевай «Бүргэд» гэжэ рассказуудай түрүүшын ном, Владимир Ковтунай «Хүбшын hахюуhан» гэжэ шүлэгүүдэй согсолбори, мүн Цырен Галановай «Мүнхэ хабар» гэжэ повесть хэблэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай СЕНТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

«Промышленностиие хүтэлбэрилгэ һайжаруулха, түсэблэлгэ наринжуулха, промышленна үйлэдбэриие экономическа талаарнь һайнаар урмашуулха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэhэн КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум болоhоор жэлhээ үлүү саг үнгэрбэ.

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй хараалhан зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхын түлөө республикынмнай ниислэлэй промышленна предприятинуудта энэ үедэ эмхидхэлэй горитой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан, бодото хүдэлмэри бүтээгдэжэ байhан үетэй. Гэбэшье үйлэдбэриие түсэблэлгын, экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримда орохын тулада ниитэ ехэ бэлэдхэл хэрэгтэй ха юм даа. Хараалhан эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудай саг соогоо дүүргэлтэ болон хадаа имагтал партийна организацинуудай ударидахы үүргэhэ, тэдэнэй ябуулгаг ниитэ-ойлгуулжахын хүдэлмэри.. хэмжээнhээ горитойгоор дулдыдаха байhаниинь элитэ.

Ушар иимэhээ городой промышленна предприятинуудай партийна организацинууд энэ үндэhэн шухала хэмжээ бэелүүлгэдэ хам оролсонхой, оншо шадабариинь, дүй дүршэлынь оложо байна. Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орохын тулада промышленна предприятинууд болон автотранспортна ажахынуудай партийна организацинуудай эмхидхэжэ байhан хүдэлмэриин далайса улам үргэдэнэ, удхаараа баяжана.

* *

ШЭНЭ ГУРИМАЙ АША ҮРЭ ЕХЭ

Партийна хүдэлмэрилэгшэд, журналистнуудай уулзалга

«ТЕПЛОПРИБОР» завод республикын түрүү предприятинуудай нэгэн. Эндэ шэнэ гуримда оролгон эгээл түрүүлэн мүндэлөө. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй боложо үнгэрhэн дары заводой дирекци, партийна организаци түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда заводоо оруулхын түлөө бэлэдхэл эдэбхи үүсхэлтэйгээр, тон ханалгатайгаар эмхидхэжэ захалаа hэн. Тиихэдээ нэн түрүүлэн сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гүнзэгы удхые, шэнэ гуримай шэнжэ түхэлые хүн бүхэндэ ойлгуулха хүдэлмэри, экономическа hуралсалда хүтэлбэрилхы тушаалтадые хабаадуулха хэрэг үргэнөөр эмхидхэhэн.

Энэ завод өөрынгөө бүтээhэн продукциие Советскэ Союзай 5000 гаран хэрэглэгшэдтэ, гадаадын 39 орондо эльгээдэг юм. Заводой коллектив иимэ хүдэлмэри ябуулхатаяа хамта 1966 ондо туйлагдаха түсэбтэ технико-экономическа үрэ дүнгүүдые шэнжэлхэ, үйлэдбэриин гаргаша хороохо, материал болон түүхэй эдлэлэй гаргашын нормо зүбөөр тодорхойлхо, ажахын тоосоо hайжаруулха хүдэлмэри бэлэдхэлэй үедэ хэhэн байна. Орохон захилай хэмжээе ехэ болгохо, заводой бүтээhэн продукци абагшадтай холбоо бэхижүүлхэ, үлүү байhан, тэрэшэлэн дутуу түхеэрэлгэ элирхэйлхэ хэрэгтэ анхарал онсо хандуулагдаба.

Эгээл гол шухалань гэхэдэ, хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадые урмашуулха шагналгын гурим тааруулан зохёолго, шагналай фонд байгуулха асуудал болоно. Гадна үйлэдбэриие хүгжөөхэ, социально-культурна ажаhуудалай барилга эрхилхэ фонднуудые бии болголго мүн лэ ехэ удхатай хэрэг. Эдэ бүгэдые байгуулхын тулада ехэ мүнгэн хэрэгтэй. Тэрэниие ямар аргаар олохоб, яажа hомолхоб гэhэн асуудал гараа.

Заводой захиргаан, партийна организаци эдэ фонднуудые байгуулхын тулада эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри бэелүүлээ. Энэ асуудал шиидхэхын тулада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, бүтээhэн продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха хэрэгтэй. Зүгөөр ганса эдэ хэмжээнүүд энэ хэрэг шиидхэжэ шадахагүй байна. Бүтээhэн продукциин үлэгдэлые эрид хороохо, хэрэглэгшэдтэ продукцяа түргөөр хүргэхэ, товарна продукци ехээр гаргадаг боложо, наймаалагдаhан хэмжээень дээшэлүүлхэ, тиигэжэ сэбэр олзо ехээр абаха зорилго табигдаха ёhотой.

Үйлэдбэриин бүхы арга боломжонуудые энэ хэрэгтэ зорюулха зорилгоор заводой түсэблэлгын болон техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд, ниитын бюронуудай, үйлэдбэриин зүблөөнэй гэшүүд эдэбхитэйгээр оролсобо. Зориhондоо хүрөөшье. Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орожо хүдэлхын тулада 1966 оной хоёрдохи хахадта балансова сэбэр олзоёо 12 процентээр дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Эгээл энэ хоёрдохи хахад жэлэй эхинhээ завод шэнэ гуримда орохоор шиидэhэн.

Хараалhан бүхы хэмжээ ябуулгануудаа урагшатайгаар дүүргэжэ шадаhанай ашаар хоёрдохи хахад жэлдэ балансова сэбэр олзоёо завод 13,5 процентээр дээшэлүүлээ. Тиихэдээ предприятиин рентабельность 46,3 процентhээ 49,8 процент хүрэтэр ургаба. Иигэжэ түсэбhөө гадуур нэмэжэ олоhон 80 мянган түхэриг сэбэр олзынгоо 58 мянган түхэригыень шагналай ба урмашуулгын фонддо нэмэжэ оруулба. Бэшэ хубиинь бусад фонднуудта хубаарилаа.

Шагналгын фонд яажа хэрэглэгдэнэб, хайшаа зорюулагданаб? Энэ хадаа имагтал үндэр бүтээсэтэ ажалые экономическа талаарнь урмашуулна. Наймаалагдаhан продукциин хэмжээе улам ехэ болгохо, түхеэрэлгэ үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, продукциин хэмжээе улам ехэ болгохо, продукциин шанар hайжаруулха тэмсэлтэй нягта холбоотойгоор шагналгын гурим зохёогдонхой. Энэ гурим ганса хүдэлмэришэд бэшэ, мүн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай урма зориг бадаруулна. Юуб гэхэдэ, шагналгын гуримаар тодорхойлогдоhон хамаг эрилтые дүүргэээд байбал, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад салин хүлhэн дээрээ 25—30 процент хүрэтэр шагнал нэмэжэ абаха ёhотой болоно. Гадна продукци наймаалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэлнь, тэрэнэй процент бүхэниинь 1,5 процент хэмжээтэйгээр шагналынь нэмэгдэхэ жэшээтэй.

Хэhэн юумынгээ хэмжээгээр салин абадаг хүдэлмэрилэгшэд техническээр үндэhэлhэн нормо дүүргэлтэ, продукциин шанар, графигай ёhоор продукци бүтээжэ тушаалгые жэшээгээр шагналда хүртэнэ. Гадна жэлэй үйлэдбэриин, ашаг олзо оруулха, мүн номенклатурын түсэб амжалтатайгаар заводоороо дүүргэжэ байгаа хада шагналай фондые жэлдэ нэмэн олзо оруулаа хүдэлмэрилэгшэ бүхэн дунда зэргээр арбан үдэрэй салингай хэмжээгээр шагнал абаха болоно. Зүгөөр энэ ажалай стаж, журам сахилга шагналай хэмжээндэ нүлөөлхөөр зохёогдонхой.

Хахад жэлhээ ехэ сагта бэлэдхэл хэжэ, июлиин 1-нээ түсэблэлгын, урмашуулгын шэнэ гуримда орожо, үйлэдбэрээ эмхидхэhэн «Теплоприбор» завод ямар үрэ дүн энэ үедэ туйлааб? Июнь, август, сентябрь hарануудта урда жэлэй энэ үеынхидэ сэргүүлhэн хадаа, наймаалагдаhан продукциин хэмжээн 31,3 мянган түхэригөөр, баловой продукци үйлэдбэрилгэ 20,7 процентээр ургаа, балансова сэбэр олзонь 2,5 дахин шахуу ехэ болоо, нэгэ хүнэй ажалай бүтээсэ 15,6 процентээр дээшэлээ. Зүгөөр энэ хугасаада бүтээдэг продукцинь номенклатурада хубилалта болоогүй юм. Энэ жэлэй 3-дахи квартал соо 181 мянган түхэриг сэбэр олзо түсэбөөр хараалагдаhанhаа гадуур оршолбо.

Ажалай болон ниитын журам бэхижүүлгэдэ шэнэ гуримай али зэргэ hайнаар нүлөөлhыень мүн лэ олон баримтаар харуулжа болохо. Эндэhээ нэгэшье хүн гаража ошохоёо болинхой. Һураха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ эрмэлзэл улам үргэдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр «Теплоприбор» завод дээрэ боложо байhан ехэ хубилалтанууд тухай тус предприятиин директорые экономическа хүдэлмэри эрхилэлгын талаар орлогшо Л. Е. Леминов партиин горкомой дэргэдэ болоhон хотын томо томо предприятинуудай, автотранспортна ажахынуудай партком болон партийна эхин организацинуудай секретарьнарай нүхэр ёhоной уулзалга дээрэ хөөрэhэн байна.

* * *

ПАРТИИН ЦК-гай сентябриин Пленумhээ хойшонхи үедэ промышленностиие хүтэлбэрилгые hайжаруулха, түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орохо бэлэдхэл эрхилхэ талаар городой бусад предприятинууд дээгүүр эмхидхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри мүн лэ хэгдээ, хэгдэнэшье. Энэ талаар дүй дүршэлөө, hанал бодолоо андалдаха, хөөрэлдэхэ юумэн яhала бии.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводто, мяха-консервын комбинадта, «Электромашина» заводто, мүн бусад предприятинуудаар теоретическэ шэнжэтэй экономическа конференцинууд үнгэргэгдэhэн. Тэндэ хотын институдуудай эрдэмтэд, багшанар уригдажа, лекци уншаhан, хөөрэлдөө үнгэргэhэн. Экономическа hуралсал үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялганууд соо экономическа үрэ дүн hайжаруулха хэрэгтэ хабаатай гол шухала асуудалнууд олоор оруулагдаад болоо.

Тиигээдшье мүнөө үедэ экономическа хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ анхарал хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар хандуулагдана. Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын партийна комитет экономическа хүдэлмэри hайжаруулха зорилгоор цехүүд хоорондын конкурс соносхоhон байна. Энэ ушар завод дээрээ ашаглагдаагүй арга боломжонуудые элирхэйлхэ, юрэ бусын гаргаша усадхаха, экономическа үрэ дүн hайжаруулха тэмсэлдэ урагшатайгаар нүлөөлдэг.

Бэлэдхэлэй иимэ ехэ хүдэлмэри бэелүүлhэнэй ашаар нарин сэмбын фабрика, мяха-консервын комбинат, «Электромашина» завод, автотранспортна 2-дохи, 5-дахи ажахынууд шэнэ жэлhээ эхилжэ, үйлэдбэрээ түсэблэлгын болон материалаар урмашуулгын шэнэ гуримда орохонь. Гэбэшье зарим предприятинууд дээгүүр аша үрэтэй бэлэдхэлэй хүдэлмэри ёhоор хэгдэнэгүй, дээрэhээ өөhэдынгөө дээдэ захиргаанай заабари, зааварита хүлеэгээд hуудаг хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд бии.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай партийна комитедэй секретарь Ю. В. Шитиков предприятяа шэнэ гуримда оруулхын тулада бэлэдхэлэй ямар хүдэлмэри хэжэ байhан тухайгаа тэрэ уулзалга дээрэ хөөрэбэ. Партком болон партийна эхин организацинууд экономическа hуралсал эмхидхэлгэдэ анхаралаа нилээд табина. Энэ хүдэлмэридэнь Зүүн-Сибириин технологическа институдай багшанар туhа хүргэдэг. Цех, бригада бүхэн ажахын тоосоондо оруулагдана, гол фонднуудай тоо бүридхэлые наринжуулна. Мал тушаан абадаг гуримаа хубилгажа байнхай. Эдэ бүгэдэ эмхидхэлэй хүдэлмэри бэелүүлhэнэй ашаар тус комбинат шэнэ жэлhээ үйлэдбэрээ түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулха аргатай болохонь.

Машина бүхэниие техническэ талаарнь ходо бэлэн байлгаха, тэдэниие ашаг үрэтэйгөөр ашаглаха, автомобиль бүхэниие ажахын тоосоондо оруулжа хүдэлгэхэ гэhэн иимэ гол шэглэлтэйгээр бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа байнабди гэжэ автотранспортна хоёрдохи ажахын парторганизациин секретарь А. А. Сулейманов хэлэнэ.

Партиин горкомой үүсхэлээр эмхидхэгдэhэн энэ уулзалга дээрэ болоhон хөөрэлдөөн промышленна үйлэдбэридэ шэнэ гурим нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ партийна организацинуудай ямар үүргэтэй байhыень түрүү парторганизацинуудай хэрэг үйлэ элеэр харуулжа үгөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл, арга шадабариие халан абалсаха, hанамжа, дурадхал болон ажаглалтануудаа андалдаха талада иимэ нүхэр ёhоной уулзалгануудые саашадаа хирэ-хирэ болоод лэ эмхидхэжэ байбал, таарамжатай байна гэжэ секретарьнар мэдүүлhэн байна.

Энэ нүхэр ёhоной хөөрэлдөөндэ КПСС-эй горкомой секретарь В. Н. Вовк, партиин горкомой промышленностиин ба транспортын таhагые даагша Н. Н. Лоскутов гэгшэд хабаадаба. Республикын газетэнүүдэй, заводуудай хэблэмэл газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд мүн эндэ байлсаба.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

Татьяна Петухова—«Буржелезобетон» предприятиин 4-дэхи филиалай дархашуулай цехэй хүдэлмэришэн. Энэ хүмнай дунда hургуули дүүргэмсээрээ эндэ ерэжэ, ажал хэжэ эхилээ юм. Мүнөө Татьяна коммунис ажалай ударник, станок дээрэ хүдэлхэ, юумэ шэрдэхэ хоёр мэргэжэлтэй болонхой. Тэрэ үдэшын 11-дэхи класста hурана. Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

ЯЛА ШАНГА, ЭЗЭД ҺУЛА

Республикын колхоз, совхозуудай болон «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй нэрэ дээрэ ерэhэн хүдөө ажахын ашаануудые Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин зарим станцинуудта али зэргэ hаадгүй түргөөр буулгадаг байhаниие арадай хиналтын органууд байгша оной ноябрь, декабрь соо шалгаhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнууд дотор заагдаhанай ёhоор, хүдөө ажахыда эльгээгдэhэн бүхы ашаанууд, арад зоной хэрэглэмжын бараанууд (түргэн гутадаг бараанhаа бэшэнь) түмэр замай алишье станцида түмэр замай өөрынь хүсөөр вагонуудhаа буулгагдаха ёhотой юм. Теэд эдэ тогтоолнуудай эрилтэнүүдые республикын нютагай станцинууд олонхи ушарта бэелүүлдэггүй байhаниинь элирүүлэгдэбэ.

Энэ оной туршада республикымнай колхоз, совхозуудта, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлдэ түмэр замаар хүдөө ажахын 100 мянга гаран тонно ашаан ерэhэн. Тэрэнэй миил хахадынь шахуу станцинуудай хүсөөр буулгагдаа, бэшыень ашаа абагшад өөhэдөө буулгаба. Тиихэ зуураа зарим станцинуудай начальнигууд «ашаагаа түргэн буулгажа абангүй вагонуудые hаатуулба» гээд, колхоз, совхозуудта айхабтар ехэ мүнгэнэй яла тохоhон байна.

Хэдэн жэшээ дурдая. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүргэгдэхэ нэгэ вагон дабhан Зэдын станцида ерээд, 154 часай туршада буулгагдаагүй гэжэ тус станциин начальник Правдин 207 түхэригэй яла түлэхэ эрилтэ колхоздо хээ. Баhал иимэ ашаатай вагон «Октябрьский» совхоздо ерээд, долоон хоногой туршада буулгагдангүй станци дээрэ хэбтээ.

Саянтын станцида (начальнигынь нүхэр Алексеев) буулгагдахаар байгша оной январь, май, ноябрь hарануудта хүдөө ажахын ашаатай 16 вагон, гол түлэб, хүдөө ажахын техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ ерэhэн. Тэрэ ашаан буулгагдаха хэм болзорhоо 1504 часаар гээгдээ. Энээндэ түмэр замай тус станци өөрөө зэмэтэй байбашье, тэрэнээ ашаанай эзэдтэ тохожо, ялын 1777 түхэриг 70 мүнгые «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй отделенинүүдhээ нэхэжэ абаhан байха юм.

Вагонуудай ашаан үни удаан саг соо буулгагдангүй байдагай шалтагаан юун бэ гэхэдэ, хүндэ томо ашаануудые буулгаха оньhото механизмууд станци дээрэ үгы. Тиимэhээ Саянтын станцида бүхы ашаануудые гарай бар хүсөөр буулгана. Тиихэдээ машина түхеэрэлгэнүүдэй зарим частиие эмдэхэ, нугалха, хэмхэлхэ ушар али олон тохёолдоно. Баhа машина, техникые бутархай ашаануудhаа амяарайнь буулгаха талмай станцинуудта үгы дээрэhээ нэгэ газарта буулгажа, хүдөө ажахын элдэб зэмсэгүүдые дабhа, нүүрhээр холисолдуулан, жэбэрээхэ, гутаахашье ушарал үзэгдэнэ.

Түмэр замай станцинуудта ерэhэн хүндэ ашаануудые буулгаха кран Улаан-Үдэ станцида байдаг. Тэрэнь хэрэгтэй болоhон үедэ станцинуудай эрилтээр саг соогоо эльгээгдэнэгүй. Ерэhэн ашаагаа хүлеэн абахаар хүдөө нютагуудhаа ерэhэн автомашинанууд, хүнүүд ашаа буулгаха, тээхэ механизмгүй дээрэhээ хэдэн үдэрөөр миил зогсоно, ажалhаа hамшана.

Түмэр замаар ерэhэн ашаануудые бүтэн бүлеэнээр, хулгай тонуулда оруулангүйгөөр эзэдтэнь хүргэхэ талаар хатуу хиналта табигданагүй. Жэшээлхэдэ, энэ жэл Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда ерэhэн автомастерскойн «ГАЗ-51-а» түхэлэй автомашинын Улаан-Үдын станцида хадагалагдажа байха үедэ тэдэнэй 33 шухала часть хулгайда абтаhан байна.

Улаан-Үдэ станциин товарна двор дотор, мүн бусад станцинууд дээрэ ерэhэн ашаа тээбэринүүдээ тэрэ доронь абадаггүй, хэдэн hараар хэбтүүлдэг ушарнууд ходо үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Ториин совхоздо ошохо автопогрузчик энэ жэлэй апрелиин 29-дэ Улаан-Үдэ станцида ерээд, сентябриин 3 хүрэтэр абаашагдаагүй хэбтээ. Энэ үе соо тус совхоздо тэрэ машинаяа ерэжэ абаашагты гэжэ табан удаа телеграмма эльгээгдэhэн байха юм.

Баргажанай, Загарайн, Прибайкалиин болон бусадшье аймагуудай колхоз, совхозуудай нэрэ дээрэ ерэhэн олон түрэлэй ашаанууд Улаан-Үдэ, Сэлэнгэ станцинуудта үни ерэhэн аад, хэдэн hараар дэмы хэбтэнэ. Эзэдынь энээниие мэдэжэ байгаад, ерэжэ абанагүй.

Шалгалтаар элирүүлэгдэhэн бүхы материалнуудые республикын арадай хиналтын комитет хаража үзөөд, эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха талаар арга хэмжээ абахыень Улаан-Үдын түмэр замай отделениинхидые уялгалба.

С. ЧУПИКОВ,
БурАССР-эй арадай хиналтын комитедэй инспектор.

СУУТА ҮРЭМДЭГШЭ

Улаан-Үдын судна заhабарилгын заводой олон станок дээрэ хүдэлмэрилдэг суута үрэмдэгшэ Дмитрий Иванович Хохряков долоон жэлэйнгээ даабари амжалтатайгаар дүүргээд, шэнэ табан жэлые ажалай эршэтэ хүсөөр угтаhан байгаа.

Дмитрий Ивановичын ажал тухай хэлэхэ, магтаха юумэн яhала. Энэмнай жэлэйнгээ даалгабари үни хада дүүргээ юм. Байгша ондо тэрэнэй ажабайдалда ехэхэн баяр баясхаланта ушарал тушаагаа. Өөрынь ажал үнэлэөөр сэгнэгдэжэ, «Ажалда шалгарhанай түлөө» медаляар шагнагдаhан байна. Хүбүүниинь дунда hургуули дүүргээд, технологическа институдта заочноор hуралсажа эхилэнхэй. Мүнөө эсэгынгээ хажууда hургаар ажаллажа, мэргэжэл шадабариень халан абажа байха юм. Нүхэр Хохряков гансахан өөрынгөө хүбүүе hургана бэшэ, хорин табан жэлэй туршада тэрэнэй hургаhан хүн олон байха.

Горитойхон арьбалалта үгэхэ уралан нарижуулгын дурадхал жэл бүхэндэ оруулжа, тэдэнь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэдэг байна. Гадна заводой хүдэлмэришэдэй ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Профсоюзай заводой комитедэй гэшүүн, хулалдаа наймаан, ниитын эдеэ хоолой талаар хүдэлмэришэнэй хиналтын комиссиие тэрэ толгойлно.

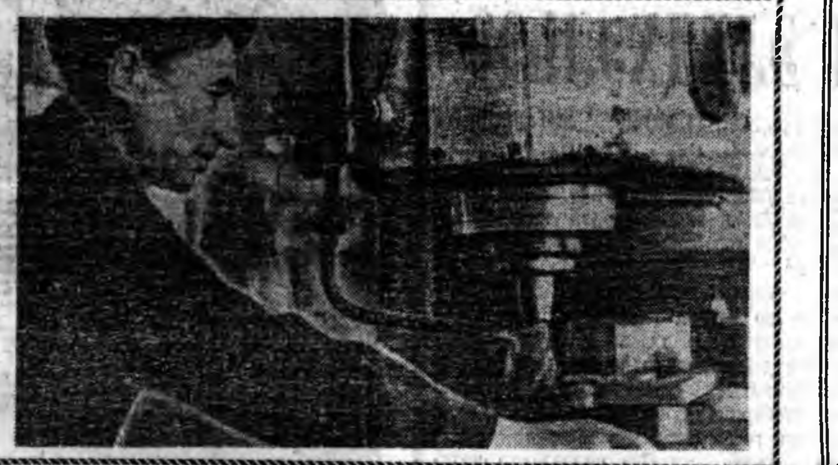

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. И. Хохряков ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВ.
Авторай фото.

НАЙДАМТАЙ НҮХЭР

Һаянай бүришье шэмэрүүн. Энэ үедэ малшадай харюусалга улам ехэ болоно. Тэдэнэй урда шухала зорилго табигдадаг. Үбэлжэлгын үнгэржэ байхада малаа тураангүйгөөр ондо оруулхын тулада Захааминай «Дружба» колхозой малшад оролдоношье.

Артелиин түрүү малшадай нэгэн Бальжин Будаевич Жалсанов тухай хөөрэхэ болоо hаа, олон юумэн хэлэгдэхээр ааб даа. Энэ жэлдэ зуугаад буруудые даажа абаад, тэдээндээ үбэлэй сагта хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдээ. Халуун намар байхада хото хорёогоо заhабарилаа. Зарим хүнүүд хэхэ юумэеэ hүүлшын үдэр болотор орхижорхёод, hанаа амархан байгша. Иимэ зан Бальжин Будаевичта байна гү? Үгы. Хэхэ ажалаа ходо доол бодомжолжо, үглөө хэгдэхэ юумэеэ мүнөөдэр бүтээжэрхёод лэ байдаг хүн. Тэрэнэй магтаалтайгаар ажалладагые нютагай зон hайса мэдэдэг. Малшан Жалсановые: «алдартай хүн» гэлсэдэг.

Мүнөө малай үбэлжэлгын ябажа байхада, энэ хүмнай шадалаараа хүдэлжэ байна. Харууhалдаг буруудаа хоолоор таhалдуулнагүй, бүлеэн уhа уулгана. Намартаа хүшэ шадалаар hайжарhан малынь үбэлдөө таргалхаhаа бэшэ, зааханшье тураагданагүй. Нүхэр Жалсанов сугтаа ажалладаг нүхэр—Цыпилтэеэ малаа хаража байхынгаа хажуугаар наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөжэ захалаа. Шэбхэ гээшэмнай үбhэ тэжээл ха юм. Иигэжэ тэдэнэр жэл бүри даадаг сабшалангаа hайжаруулжа, үбhэ ногоо ехээр ургуулдаг заншалтай.

Малшан Жалсанов арбаад жэлдэ колхозойнгоо эбэртэ бодо малые шахан таргалуулалсажа байнхай. Дүй дүршэлтэй болоо. Мүнөө тэрэ Совет засагай 50 жэлэй ойдо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ниитынгээ адууhа малые олошоруулхын, колхозойнгоо табиhан зорилгые бэелүүлэлсэхын түлөө эдэбхитэйгээр оролдоно.

Б. ДОРЖИЕВ.

БУРЛЯАГАЙ МОДОШОД БАЯРТАЙ

Итанцын леспромхозой Бурляагай лесопунктын хүдэлмэришэд модо нарин лентээр унагаажа, багсалан ашадаг болоhонойнгоо ашаар ажалайнгаа бүтээсые нилээдгүй дээшэлүүлээ hэн.

Тус пункт (начальнигынь А. Колминов, партийна организацинь секретарь М. Козулин) байгша ондо «Забайкаллес» комбинадай дамжуулгын Улаан тугта 3 дахин хүртэжэ, 1-дэхи, 2-дохи Бүхэсоюзна мүнгэн шан абаhан юм.

Һаяшаг Бурляагай модошод 1966 оной түсэбтэ хамаатай, эльгээгдэхэ ёhотой 107 мянган кубометр модонойнгоо hүүлшын хубиие ашажа Эхэ оронойнгоо барилгануудта ябуулба.

В. ТОЛСТИХИН.

УЗБЕГЭЙ ССР. Янгиерскэ завод түмэр бетон сорго хоолойнуудые hара бүхэндэ бүри олоор гаргадаг боложо байна. Узбекистанай залуу предприятинуудай нэгэн, энэ заводой коллектив Үлэн сүл губиин ажахынуудта 1500 гаран сорго хоолойнуудые мүнөө жэл бэлдэжэ үгөө. Тэдэнэй хэhэн сорго хоолойнууд шапараар hайн. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэн болоhон продукци. ТАСС-ай фото.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо

ХАКАСАЙ БАЯН

Үнгэрэгшэ намар Хакасай ниислэл хото—Абакан ниидэжэ ошоо hэмди. Энэмнай—Красноярска хизаарай автономито областиин түб. Манай ошохо үеэр областиин ажалшад Совет гүрэн соохи эгээн ехэ камвольно сэмбын комбинадай түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулха ойртоод байгаа hэн. Тус комбинат жэл бүри 15 миллион метр хилгааhан, лавсантай бүд гаргаха юм. Тиихэдэ Хакасай улад зон үшөө нэгэ ехэ үйлэ хэрэг үргэнөөр тэмдэглэхээр бэлдэжэ байба. 40 жэлэй урда тээ—1926 оной ноябрьда—хакас хэлэн дээрэ анха түрүүшын номууд—«Арифметикэ», «Үзэглэл», «Уншаха ном» хэблэгдэhэн. Нэгэ бага хожомшог «Хызыл аал» («Улаан айл») газетын түрүүшын номер гараа бэлэй. Иигэжэ Ленин багшын үшөө мэндэ байхада, 1921—22 онуудта хакас хэлэ бэшэг хүжөөлгын эхин табигдаhан байгаа.

Мүнөө эндэ областной 2, районно, городской болон заводской хэдэн арбаад газетэ хэблэгдэнэ. Нютагай газетэнүүдтэ толилогдоhон статья дотор Хакасай экономическа соёлой талаараа hалбаран хүгжэhэн тухай хэлэгдэнэ. Үнгэрөөшэ 40 жэлэй туршада үндэhэн хэлэ бэшэг хүгжөөлгөөр, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхалгаар эхилhэн соёлой хубиехал гайхамшаг илалта, амжалта хангаа. Тиин хэлэ бэшэгэй, түүхын, уран зохёолой эрдэм-шэнжэлгын институт, багшанарай институт, номой хэблэл, үндэhэн театр гэхэ мэтэ соёл болбосоролой эмхи зургаанууд Хакасида байгуулагдаа. Областиин хахад миллион зоной зуу мянганhаа дээшэнь hургуулида, техникум болон институдуудта hурана. Советскэ Союзай бүхы арадуудай туhаламжаар хакас интеллигенци, мэргэжэлтэд бэлдэгдээ. Область доторнь мүнөө 15 мянган мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ.

40 жэлэй урда тээ июсэгэн хооhон, задагай зайдан байhан хизаарта үйлэдбэриин олон предприяти, хото городууд бодхоогдоо. Оньhон шэнэ техникээр зэбсэгжэhэн социалис хүдөө ажахы эмхидхэгдээ.

75 мянган зонтой Абакан хотые хараабди. Үргэн үйлсэ гудамжанууд, парк, бульварнууд, олон дабхар гэрнүүд харагдана. Тиихэдэ телецентрэй үндэр башенна өөдөө үлынэ, магазин болон кинотеатрай гаршагууд неон галаар толорно.

Эдэ бүгэдые харахадаа, зүрхэ сэдьхэл омог баяраар халина. Эрхэ сүлөө гартаа абаhан хакас арад оройдоол 40 жэлэй туршада хэды ехэ юумэ хээ, бүтээгээ гээшэб. Нэгэ хэдэн жэшээ дурдая. Энээн тухай партиин обкомой нэгэдэхи секретарь Александр Данковцев манда хөөрөө.

Мүнөө жэл Хакас хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ орооhо тарла хураагаа: хахад миллион тонно! 3 жэл удаагаар болоhон ган гасууртай жэлэй hүүлээр иимэ ургаса абтаа бшуу. Хойтоо, саада жэлнүүдтэ ган гасуур болохогүй гэжэ хэлэжэ шадаха гүбди? Үгы даа, тиигэжэ хэлэхын аргагүй. Зүгөөр, hайн ургаса жэл бүри ургуулха арга бии. Газараа уhалха хэрэгтэй. Мүнөө Хакасида 60 мянга үлүүтэй гектар газар уhалагдана. Уhанай газарайнгаа хэмжээгээр энэ область Сибирь дотороо түрүү hуури эзэлнэ. Уhалагдадаг талмаймнай үшөөл бага гээшэ,—гээд Александр Данковцев шамарлана. Гэхын хажуугаар уhалагдадаг газараа аша үрэтэйгөөр үшөөл хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ нэмээн хэлэнэ. Хүсэтэ оньhон машинанууд үшөөл хомор. Энээн тухайда 4 жэлэй урда тээ СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутат Данковцев хэлээ hэн. Бүри hаяхан газар уhалалгын асуудалые партиин ЦК-гай Пленум дээрэ зүбшэhэнэй hүүлээр бага сага хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Хакасида нарата үдэрнүүдынь олон юм, заха хизааргүй үргэн тала дайдатай. Энэ область бүхы Сибириин тарялангай гуламта болохоор. Гансашье Сибирь бэшэ, мүн бүхы Алас-Дурна хизаарые орооhо тарлагаар, арбузаар, дынеэр, помидороор хангаха аргатай. Газараа hайса уhалхал хэрэгтэй. Хакасида уhан хомордоо гэжэ байдаггүй юм. Сибириин эгээн ехэ мүрэн—Енисей областиин хаяагаар урдадаг. Уhа ехэтэ Абакан гол Енисейдэ шудхадаг.

Талха таряа ургуулхада гансал уhан хэрэгтэй гэжэ hанаhанай хэрэггүй. Мал ажал хүгжөөлгэдэшье ехэ уhан хэрэгтэй. Хакасай тала майлаар 1 миллион 200 мянга гаран хони, ямаад бэлшэнэ.

РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

НҮХЭР К. М. ГЕРАСИМОВАЙ ЭЛИДХЭЛЬЭЭ

(Түгэсхэл. Эхинииньь 1-дэхи нюурта).

Колхозуудай өөһэдынь мүнгэ зөө-ри, гүрэнэй урьһа зээлиие хараада ...албасан, РСФСР-эй хүдөө ажахын ка-питальна хүдэлмэридэ һомологдохо мүнгэнэй ниитэ хэмжээн ерэхэ жэлдэ ...ороо̄һо таряа хадагалха, шанаржуул-...а предприятинуудай барилгада һо-мологдоһые тоодо оруулангүй, 4 мил-лиард 640 миллион түхэриг болохо, ...эмнай байгша ондо дүүргэгдэхээр ...үлеэгдэһэнһээ 10 процентээр дээ-...ээ болохо.

Депутадууд 1966 оной түсэб зүб-...ээн хэлсэхэ үедөө РСФСР-эй Вер-ховно Соведэй урда сесси дээрэ хү-...өө тосхондохи барилга һайжаруулха ...ухала гэжэ тэмдэглээ һэн. Энэ зо-...илгоор РСФСР-эй Хүдөөгэй барил-...ын министерство һаяхан бии бол-...гдоо. РСФСР-эй хүдөө ажахы 1967 ...ндо 136 мянган трактор, таряа ху-...аха 59 мянган комбайн, ашаанай ...6 мянган автомобиль, тракторта ...агтагалдаг 76 мянган прицеп, 13 ...янган экскаватор, бульдозер ба ...креперүүдые абаха.

Радиорелейнэ 10 лини, тэрэ тоодо ...ырган—Омск, Ленинград—Петроза-...одск, Челябинск—Актюбинск гэһэн ...ини, ехэ хүсэтэй телевизионно ре-...рансляциин 10 станци ашаглалгада ...руулагдахаар хараалагдана. Мур-...анскын, Архангельскын, Воркута-...ай, Норильскын, Эрхүүгэй, Брат-...кын, Шэтын, Хабаровскын, Алас ...ойто зүгэй, Сибириин, Дурна зүгэй ...эдэн олон городууд «Молни» гэжэ ...элхеэ холбооной хэмэл одоор дам-...уулагдадаг Түбэй телевидениин ...рограмма ходо хараха аргатай бо-...охонь.

РСФСР-эй ажахын һалбаринуудай ...арилгын капитальна хүдэлмэридэ ...үрэнэй зүгһөө 8,3 миллиард түхэриг ...хэ гү, энэ жэлэй капитальна хү-...элмэриин хэмжээнһээ хахад милли-...рд түхэригөөр үлүү ехэ мүнгэн сэхэ ...бигдахаар хараалагданхай.

Материальна үйлэдбэриин бүхы ...албаринуудай урган дэбжэһэнэй үн-...эһөөр Россин Федерациин нацио-...альна доход 7,1 процентээр нэмэхэ. ...үн зоной бодото олзо оршо — ажа-...айдалай хэм хэмжээе бүхы дээрэнь ...ирхэйлэн харуулдаг шухала гэршэ ...римта—1967 он дотор хүн бүхэ-...эй 6 процентээр нэмэхэ гэжэ ха-...алагдана. Үнгэрөөшэ табан жэлэй ...ршада жэл соохи дундуур ургал-...нь 3,9 пропент болоһон байгаа. ...ПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумһээ ...ойшо үнгэрһэн гурбан жэл соо (1965—1967 онуудта колхознигуу-дай бодото олзо оршо 30 гаран про-центээр нэмэхэ.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай тоо жэлэй турша соо 3 процентээр, ха-рин салин хүлһэнэй бүхы фонд 5 процентээр нэмэнэ.

Пенсиин, тэдхэмжын, стипендиин ба бусад түлөөһэнүүдэй түхэлтэй-гөөр хүн зондо хүртөөгдэдэг — ниитын хэрэглэлэй фонднууд 1967 ондо 700 гаран миллион түхэригөөр нэмэхэ; тэдэнэй ниитэ хэмжээн 10,7 миллиард түхэриг болохо. КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдтэй зо-хилдуулан, хүдэлмэришэд болон ал-ба хаагшадые хоёр дахин амараад, табан үдэр ажалладаг неделидэ оруулха, тиихэдээ мүнөө хүдэлмэрил-дэг недели сагайнь хэмжээе үлөөхэ болонобди. Үргэн хэрэглэлэй эд то-варнуудай талаар хүн зоной эрилтые хүсэд дүүрэн хангаха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд энэ түсэб дотор хараалагданхай.

Розничнэ эд товарай эрьесын ниитэ хэмжээн 6,6 процентээр нэмэхэ. Гэхэ зуура, үнгэрһэн табан жэл соо эд товарай эрьесын жэл соохи дун-дуур хэмжээн 5,3 процентээр нэмэ-һэн байгаа. Хүн зоной хэрэглэмжэ хаа хаанагүй хангахаар хэмжээтэй талха, булкын ба кондитер-ска зүйлнүүдые, малай, ургамалай тоһо, һү, һүн эдеэн, саахар, үрэ жэ-мэс ба овощ, загаһан консервэ хүн зондо худалдаха гэжэ хараалагдана. Мяха, мяхан продуктнуудые худал-далга ехэ болохо. Ерэхэ жэлдэ три-котаж хубсаһа, оймһо, телевизор, холодильник, мебель ба бусад эд ба-раа дэлгүүр дээрэ худалдалга ехээр нэмэхэ.

Хүн зониие худалдаа наймаагаар хангалгын хэрэг һайжаруулхын тула 11 мянган магазин, ниитын эдеэ хоо-лой 9 мянган предприяти ашаглал-гада оруулагдаха.

Хүн зоной ажаһуудал хангахэ хү-дэлмэриин хэмжээе табанай нэгэ ху-би тухайгаар, тэрэ тоодо хүдөө зо-ниие хангалга 30 шахуу процентээр нэмээхэ гэжэ 1967 оной түсэб соо хараалагдаа. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха тусхай мэрга-жэлтэй 700 гаран предприяти, ком-бинадууд баригдаха. Иимэ зорилготой капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомо-лолго энэ жэлэйхиһээ 32 процен-тээр нэмэхэ.

Гэр байра бариха талаар партиин тодорхойлһон үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлхэ. Капи-тальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгөөр РСФСР-эй ажахыда энэ жэл хүлеэгдэһэнһээ 10,8 процентээр ехэ талмайтай гэр-нүүд ашаглалгада оруулагдаха. Энэ-мнай 7 миллион тухай хүниие шэнэ байраар хангаха, хуушан байрануу-дые һайжаруулха арга боломжо ол-гохо байна.

Коммунальна ажахын хэрэглэмжэ хангахын тула 2 мянга гаран кило-метр хэмжээтэй водопровод бариха, энэмнай 1966 ондо ашаглалгада оруулагдаһанһаа 36 процентээр ехэ болохо, 1128 километр гэхэ гү, али 37 процентээр ехэ хэмжээтэй кана-лизаци бариха, халуун уһа ябуулха 357 километр сорго түхеэрэлгэнүү-дые табиха гэжэ хараалагдана. 45 городто трамвайн, троллейбусэй шэнэ лининүүд баригдаха.

1967 он дотор РСФСР-эй юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 23 миллион үлүүтэй хүнүүд һураха. Һургуули-нуудта, бүхэли үдэртөө байха груп-пануудта һурадаг үхибүүдэй тоо ни-лээд нэмэхэ. 541 мянган һууритай һургуулиин байшангуудые, һургуу-лиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй 114 мянган һууритай эмхи зургаануудые барихаар мүнгэ табиха гэжэ хараа-лагдана.

Юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргэ-һэн залуушуулые ажалда оруулха асуудалнуудаар ехэ хүдэлмэри хэг-дэхэ ёһотой. Юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргэһэн 751 мянган хү-ниие промышленностиин, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта ажал-лахаар эльгээхэ гэжэ түсэблэгдөө.

Дээдэ, тусхай дунда һургуули-нуудта 873 мянган хүниие, тэдэнэй хахадһаа олыень үдэрэй отделени-нүүдтэ абахаар хараалагданхай. 1967 ондо шадамар бэрхэ 500 мян-га гаран мэргэжэлтэдые арадай ажа-хы абаха байха.

Соёлой эмхи зургаануудай тоое улам олошоруулха гэжэ түсэб дотор хараалагдана. Хүн зондо үзүүлэгдэ-дэг медицинскэ туһаламжа, элүүрые сахилга бүри һайнаар эмхидхэгдэхэ ёһотой. Больницануудтахи ороной тоо 40 мянгаар нэмэхэ.

Россин Федерациин арадай ажа-хые 1966 ондо хүгжөөхэ түсэбэй проект КПСС-эй XXIII съездын та-биһан зорилгонуудтай зохилдуулаг-дан бэлдэгдээ. Энэмнай республи-кын экономикые хүгжөөхэ, ажалша-дай баян дэлгэр, болбосон байдал улам һайжаруулха зорилготой гэжэ К. М. Герасимов үгынгөө түгэсхэл дотор хэлэбэ.

НҮХЭР И. И. ФАДЕЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЬЭЭ

Россин Федерациин үмэнэ 1967 ондо—табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ехэ, харюусалгатай зорилгонууд та-бигданхай. Эдэ зорилгонуудые дүүр-гэлгэдэ гүрэнэй бюджет ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд элидхэлшэ мэдүүлээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй бюд-жетнэ комиссиин тоосоон болон тоб-шолол дээрэһээ хаража үзэхэдэ, ор-шын талаар РСФСР-эй гүрэнэй бюд-жет 1965 ондо 101,4 процент, гар-шын талаар 101 процент гүйсэдхэг-дөө. Наринаар тодорхойлогдоһон тү-сэбэй ёһоор оршонь гаргашадаа ор-ходоо 153,8 миллион түхэригөөр ехэ байгаа.

Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор 1966 оной гүрэнэй бюджет 100,1 процен-тээр гүйсэдхэгдэхэ байна.

Хаража үзэлгэ болон баталамжа-да табигдажа байһан 1967 оной гү-рэнэй бюджедэй проект хадаа оршо гаршануудай талаар 28.206 миллион түхэриг байхаар гү, али 1966 оной наринаар тодорхойлогдоһон түсэбтэй сасуулбал, 4,3 процентээр нэмэхээр хараалагдаһан байна. 1967 ондо Россин Федерациин арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые энэ бюджет хангажа шадаха байна.

1967 оной республикын бюджедтэ предприятинууд болон ажахын орга-низацинуудһаа орохо олзонууд 24723 миллион түхэригөөр тодор-хойлогдоо. РСФСР-эй гүрэнэй бюд-жедэй гаргашын 87,7 процентнь со-циалис ажахынуудһаа орохоор ха-раалагданхай. Эдэ олзонууд эрьесын налог болон, ашаг олзын түлөөһэ-нүүдһээ бюджедтэ орохо байна.

Продукциин хэмжээнэй дээшэлһэ-нэй, өөрынь үнын хямдарһанай ашаар арадай ажахыдахи ашаг олзонуудай нэмэлгэһээ уламжалан, бюджедэй ор-шодо мүнгэ зөөри нэмэхэ байна. РСФСР-эй бүхы ажахын талаар 1967 ондо бүхы арадай ажахын ашаг олзо 11,5 миллиард түхэриг болохо, 1966 онойхитой сасуулбал, 11 процентээр нэмэхэ байна.

1967 ондо ашаг олзоһоо оруулаг-даха ёһотой мүнгэн 8754 миллион түхэриг болохо, бюджедэй бүхы ор-шын 31 процентнь болохо байна. Эдэ мүнгэ зөөриин эхэнхи хубинь РСФСР-эй промышленна предприя-тинуудһаа орохо юм.

Предприятинуудые шэнэ гуримда оруулгаһаа уламжалан, тэдэнэй экономико болон финанс улам ехээр бэхижэжэ, гүрэнэй жаяг журам сахил-га нилээд һайжараа.

Социалис үйлэдбэриие хүгжөөлгые түргэдхэхын, бюджедэй оршын та-лые нэмээхын тулада хэрэглэхээр угаа ехэ арга боломжо манай рес-публикын промышленностьда бии. Энээниие хэрэглэхэ гээшэ промыш-ленностиин, совет болон ниитын ор-ганизацинуудай сэхэ уялгань болоно.

Манай орондо жэл ерэхэ тудам хүн зоной материальна байдал һай-жардаг, олзо доходынь дээшэлдэг, юумэ худалдан абаха аргань нэмэ-дэг байна.

Гэбэшье РСФСР-эй Худалдаа най-маанай эд хэрэглэгшэдэй коопира-циин эмхинүүдэй хүдэлмэридэ дутуу-нууд бии, тэдэнэр худалдаа наймаа бүри һайнаар эрхилхэ, худалдаа най-маанай организацинуудай хүдэлмэ-риин горитой дутуунуудые зайсуул-ха бүхы арга боломжонуудые хүсэ-дөөр хэрэглэнэгүй.

Олзын налогһоо колхозуудһаа 298 миллион түхэриг, кооперацинууд бо-лон ниитын организацинуудай ажахын органуудһаа 186 миллион түхэриг, харалгын эмхинүүдһээ 267 миллион түхэриг, ой модоной олзо-һоо 193 миллион түхэриг орохоор хараалагдаһан байна.

РСФСР-эй 1967 оной гүрэнэй бюд-жедэй гаршанууд тухай И. И. Фа-деев саашань хэлээ. Промышлен-ность, хүдөө ажахы, транспорт болон социально-культурна хэмжээ ябуул-гануудые бэелүүлгэдэ, ажалшадай материальна байдал һайжаруулгада республикын гүрэнэй бюджедэй бүхы һомолголгонуудай 97 үлүүтэй про-центнь гаргашалагдаха юм.

Россин Федерациин арадай ажахы-да гүрэнэй бюджедһээ 10113 мил-лион түхэриг, тэрээнһээ гадна, ажа-хынуудай өөһэдынь мүнгэнһөө 9082 түхэриг гаргашалагдаха байна.

Арадай ажахые хүгжөөхын тулада һомологдохоор хараалагдаһан мүнгэ зөөриин 4508 миллион түхэригынь промышленность болон барилгада зорюулагдаха. Тэрэнэй 1340 миллион түхэригынь гүрэнэй бюджедһээ гар-гашалагдаха байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэдхэхын тулада 6496 миллион түхэриг, гарга-шалагдаха байна. Коммунально-бай-рын ажахыда 3 миллиард түхэриг, гаргашалагдахаар хараалагдана. Ху-далдаа наймаае гүрэнэй талаар хан-галгада 716 миллион түхэриг, һомо-логдохо.

Мүнөө жэлдэ колхозуудай олзо доход 33 процентээр нэмэхэ.

1966 ондо РСФСР-эй Хүдөө ажа-хын министерствын совхозууд ниитэ дээрээ 660 миллион тухай түхэри-гэй ашаг олзо оруулаа. Совхозуу-дай олзо 1964 онойхитой сасуулбал, хоёр дахин нэмээ.

РСФСР-тэ капитальна хүдэлмэри-дэ һомологдодог мүнгэ зөөри 1967 ондо 8316,6 миллион түхэриг болоо. Тэрэнэй 5130,2 миллион түхэригынь гүрэнэй бюджедэй зүгһөө хангалгаха байна.

Ажалшадые ёһотойл һайн гэр бай-раар хангаха тухай парти, прави-тельствын оролдолго 1967 оной бюд-жет соо элеэр харагдана. Имагтал гүрэнэй зүгһоо ерэхэ жэлдэ 2113,3 миллион түхэриг гү, али 1966 ондо бодотоор бэелүүлэгдэһэндэ орходоо 5,3 процентээр олон гэр байрын ба-рилга хэгдэхэ байна. Али бүхы ша-тын талаар гэр байра барилгада 5,4 миллиард шахуу түхэриг һомологдо-жо, 54 миллион дүрбэлжэн метр хэмжээтэй байрын талмай ашаглал-гада үгтэхэ.

РСФСР-эй 1967 оной бюджедэй ёһоор социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта мүнгэ һомололго 1966 онойхитой сасуулбал, 5,5 про-центээр нэмэжэ, 17035 миллион тү-хэриг болохо байна.

1967 ондо хүүгэдэй саадууд болон яслинуудта энэ жэлэйхидэ орходоо 234 мянгаар олон үхибүүд хүмүү-жүүлэгдэхэ байна. Һургуулиин на-һа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаа-нуудай гаргашада 1080 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаха.

Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй за-луушуулай һургуулинуудта, тэрэшэ-лэн ехэ наһатанда зорюулагдаһан заочно һургуулинуудта 2833 мянган хүн һураха. Эдэ һургуулинуудай гар-гашада 212 миллион түхэриг гарга-шалагдаха.

Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэнэй гарга-шада байдаг клубууд, Культурын байшангууд, библиотекэнүүдэй тоо горитойгоор олон болоо. 1967 ондо иимэ эмхи зургаануудай тоо РСФСР-тэ 88 мянга шахуу болохо. Нүүдэл клубуудай тоо олошорхо. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай гарга-ша 221 миллион түхэриг болохо гү, али 1966 онойхидо орходоо 7 про-центээр нэмэхэ. Тэрэнһээ гадна, эдэ эмхи зургаануудые заһабарилхын тулада 27 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаха байна.

1967 ондо элүүрые хамгаалга саа-шадаа хүгжэхэ. Больница, поликли-никэ, санатори болон бусад эмхи зургаануудые барижа байхын тулада 3954 миллион түхэриг һомологдо-хоор РСФСР-эй бюджедээр хараалаг-даа. Энэ хадаа 1966 онойхидо орхо-доо 3,8 процентээр ехэ болоно.

Социальна хангалга болон соци-альна страхованида мүнгэ һомололго дээшэлхэ. 1967 ондо энэ хэрэгтэ 5791,4 миллион түхэриг, тэрэ тоодо 5304 миллион түхэригынь хүдэлмэ-ришэд болон алба хаагшадта гүрэнэй пенси түлэхын тулада, 163,9 мил-лион түхэригынь олон үхибүүдтэй, эрэ нүхэргүй эхэнүүдтэ гүрэнэй ту-һаламжа үгэхын тулада, 323,5 мил-лион түхэригынь инвалидуудай, үн-дэр наһатай болоһон хүнүүдэй, со-циальна бусад туһаламжа абаха зэр-гэтэй хүнүүдэй аша туһада зорюу-лагдана. Колхознигуудта пенси бо-лон туһаламжа үзүүлхын тулада кол-хозуудай зөөриһөө болон гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 619 миллион түхэриг гаргашалагдаха байна.

Гүрэнэй захиргаанай болон сүүдэй органуудай гаргашада РСФСР-эй бюд-жедээр 1967 ондо 544,3 миллион түхэриг гаргашалагдаха, энэнь 1966 оной хэм хэмжээн соо үлэһэн болоно.

Автономито республикануудай, хи-заарнуудай, областьнууд болон Мо-сква, Ленинград городуудай 1967 оной бюджедэй тоонуудые элидхэлшэ саашань дурдаа.

Автономито республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай Эконо-мико, соёл гэгээрэл жэл бүри хүгжэ-нэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. РСФСР-эй нютагай бюджедүүдэй ниитэ хэмжээн 12822 миллион түхэриг болохо бай-на.

Промышленностиие, байрын ком-мунальна болон нютагай ажахын бу-сад һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ ню-тагай бюджедүүдһээ 3344 миллион түхэриг гү, али нютагай бюджедэй 26 процентнь зорюулагдаха.

Арьбалалгын гурим наринаар са-хяад байгаа һаа, хэгдэхээр бэшэ хии гаргашанууд зарим ажахынуудта үзэгдэнэ гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Энэ хадаа предприяти, ажахын ор-ганизаци, бюджедтнэ эмхи зургаан бүхэнэй арьбалалгын гурим нари-наар сахиха шухала байһые харуул-на.

Манай орон Октябриин социалис революциин 49 жэлэй ойе һаяхан гайхамшагта шэнэ амжалтануудаар, баяр баясхалантайгаар угтаад, 50 жэ-лэйнгээ ойн жэлдэ хүсэн түгэлдэрөөр ороо.

ХИЛЫН САДАНАҺАА
ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

АМЕРИКАНСКА ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЫЕ БҮХЫ ДЭЛХЭЙ ХАРААНА

ГАВАНА. (ТАСС). Урда Вьетна-мые сүлөөлхэ Национальна фрон-тын 6 жэлэй ойтой дашарамдуу-лан, Вьетнамай патриодуудтай һаналаа нэгэдэн талархалгын не-дели Кубада үнгэргэгдэжэ дүүрэ-бэ. Сүлөөтэ аралай хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци, һураг-шад ба студентнэр олон тоото ми-тинг, суглаануудые зарлажа, Вьетнамай баатар арадтай хани холбоотой байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Вьет-намые дээрмэдэлгэ, зэрлиг булим-таралга — американска империа-лизмын хорото муухай ааша боло-но»,— гэжэ Национальна рево-люционно хүдэлөөн (НРД) гэдэг партиин политбюрогой гэшүүн, Конгын (Браззавиль) республи-кын Национальна суглаанай тү-рүүлэгшын хоёрдохи орлогшо Жюльен Букамбу Урда Вьетна-май НФО-гой зургаан жэлэй ойдо зорюулагдаһан митингдэ хэлээ.

Өөһэдынгөө сүлөөтэ, бэеэ даа-һан байдалай түлөө тэмсэн бодо-һон вьетнам арадай баатар габьяа-та тэмсэлые конголез арад эрид шууд дэмжэнэ гэжэ Букамбу тус-хайлан тэмдэглэбэ.

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Бухарес-тын студентнүүд Урда Вьетнамай НФО-до, Ханойн гарнизоной ко-мандованида телеграммануудые эльгээхэдээ, оронойнгоо бэеэ даа-һан, сүлөөтэй байдал хамгаалаг-ша баатар габьяата вьетнам арад-тай һанал нэгэтэй байһанаа элир-хэйлэн мэдүүлбэ.

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Уруг-вайн ниислэлдэ митинг болобо. Вьетнамда эсэргүү американска сэрэгшэдэй гэмтэ ябадалые эли-шэлһэн фотовыставкэ Монтевидео-гой түбэй талмай дээрэ нээгдээ. Митинг ба выставкэ эмхидхэһэн Уругвайн эб найрамдалай тала баригшад Вьетнамда эсэргүү США-гай ээзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушааһан плакадууд, лозунг-нуудые барлад, хотын үйлсэнүү-дээр дабшаба. Вьетнам арадта ту-һаламжа болгон эльгээгдэхэ мүн-гэн суглуулагдаа.

ТЕЛЬ-АВИВ. (ТАСС). Вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэлгын үдэр Израильда үнгэргэгдөө. Тель-Авив-тахи США-гай посольствын бай-шангай дэргэдэ Израилиин про-фессорнүүдэй, студентнэрэй, соё-лой хүдэлмэрилэгшэдэй демон-страци болобо. Эдэнэр Вьетнамда-хи дайе дары болюулха эрилтэ табиһан, президент Джонсоной нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэг США-гай посольствын түлөөлэгшэдтэ барюулаа. Израилиин элитэ эрдэм-тэд, уран зохёолшод ба артист-нууд Вьетнамдахи хархис дайе болюулха, өөһэдын хуби зяае өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ вьетнам арадта олгохо эрилтэтэй бэшэг тунхаглаба.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **Вьетнамай залуушуул Эхэ ороноо хамгаалхын тула аха нүхэдтэеэ хамта жагсан бодонхой.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: басагад парашютистнүүд, Ханойн аэроклубай гэшүүд туршалга хэжэ байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

ГРЕЦИИН ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

АФИНА, декабриин 22. (ТАСС). Грецидэ шэнэ правительство эм-хидхэгдээ. Тэрээниие Грециин на-циональна банкын эрхилэгшэ И. Параскевопулос толгойлно. Кабинедэй гэшүүд мүнөөдэр ко-рольдо шахаагаа үгэбэ. Парла-ментда хабаагүй ажал ябуулаг-шадһаа бүридэһэн энэ правитель-ство 1967 оной майн һүүл багта болохо парламентын һунгалтада бэлдэхэ зорилготой юм ха. Арад зондо, ороной политическэ парти-нуудта король Константинай хан-даһан бэшэг дотор тэрээн тухай хэлэгдэнэ.

Шэнэ правительствын толгой-логшо И. Параскевопулос мүнөө-дэр үгэ хэлээ. «Правительствын үүргэ уялгань юуб гэхэдэ, грек арадай һанаае зобоожо байгаа юрэнхы, мүн национальна ехэ зо-рилгонуудые шиидхэхэ, арад зо-ной правительстваяа һунгаха ёһотой һунгалтада бэлэдхэл хэхэ ябадал болоно» гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Хани ёһоной бэлэг

ДЕЛИ, декабриин 22. (ТАСС). Индидэ хүдэлжэ байһан бүлэг со-вет врачнуудай хүтэлбэрилэгшэ профессор О. Ф. Тарасов СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй болон Улаан Ха-хад Һарын бүлгэмүүдэй союзай бэ-лэг болгон Керала штадтахи гүрэ-нэй хоёр больницада полиомиелид-тэй тэмсэхэ хэдэ мянган дозо вакцинануудые дамжуулан үгөө.

Бэлэгые хүлеэн абахадаа, Ке-рала штадай губернатор Бхагван Сахаи Советскэ Союз Индиин үнэнтэ ханинь болоно гэжэ нэр-лээ. «Бидэнэр энэ бэлэгые үндэ-рөөр сэгнэнэбди, тэрэнэй түлөө баясхалан хүргэнэбди» гээд тэрэ нэмэжэ хэлээ.

Ажалшадые хүдэлмэреэр хангаха

РИМ, декабриин 22. (ТАСС). 1950 онһоо 1966 он хүрэтэр Ита-лиин урда районуудай 150 мян-ган эрэшүүл, эхэнэрнүүд ажал бэдэржэ ондоо оронууд тээшэ ошоһон байна гэжэ Италиин Ком-мунис партиин «Паркомит» агент-ство мэдээсэбэ. Тэрэнэй тэмдэг-лэһэнэй ёһоор, хилын саана гараг-шадта туһа хүргэхэһөө гадна, тү-рүүшын ээлжээндэ Италиин урда зүгтэ байдаг улад зоной орон до-тороо ажаллаха арга олгохо, тус-хайлан хэлэбэл, гүрэнэй харьяата промышленностиин һалбариие үргэдхэхэ, хүдөө ажахыгаа хүг-жөөлгэдэнь таряашадта туһалха, ниитын хүдэлмэри ба аяншалга үргэдхэхөөр экономическа тодор-хой хэмжээ абаха эрилтэ прави-тельствын урда ИКП-гэй зүгһөө табигдаһан байна.

Хэдэн миллиард марк гаргашалхаар хараална

БОНН, декабриин 22. (ТАСС). Дотоодын политикын талаар Бон-ной бэелүүлхэ гол зорилгонуудай нэгэн болохо онсо хуули гаргалга Баруун Германиин ажалшадта хэдэн миллиард маркын хэмжээ-тэй налог болон бууха байна. ФРГ-гэй металлистнуудай проф-союзай тунхаглаһан мэдээнүүдэй ёһоор, «юрын» онсо хуулинуудые бэелүүлхын тула (эдээниие бун-дестаг баталанхай) 10—13 мил-лиард марк хэрэгтэй болохо.

Жэл бүри 45 мянган хүниие һургахын тула «граждан хам-гаалгын корпус» бии болгохо гэ-жэ Бонной хууляар хараалагдана.

Тэрэшэлэн ФРГ-гэй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын проек-тыень зохёоһон «онсо конститу-ци» гэдэгые баталалгаһаа улам-жалан, хэдэн миллиард марк гар-гашалагдаха болоно. Тэрэ проек-тын ёһоор, ороноо сэрэгэй бай-далда бүри ехээр оруулха, де-мократическа эрхын үлэгдэлнүү-дые усадхаха зорилготой хубилал-тануд конституцида оруулагда-хаар хараалагдана.

Нью-Йоркдо уулзалгануудые хэнэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 22. (ТАСС). Совет поэт Евгений Ев-тушенкын үсэгэлдэр Нью-Йоркын түрүү үзэл бодолтой олониитын түлөөлэгшэдтэй уулзалгань «Вьет-намда эсэргүү США-гай зэбсэгтэ түримхэйлэлгые дары болюулха» уряатайгаар үнгэрөө.

Энэ уулзалгада США-гай ком-мунис хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, тэрэ тоодо Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон хабаа-даа.

Танзаниин парламентын шиидхэбэри

ДАР-ЭС-САЛАМ, декабриин 22. (ТАСС). Танзаниин парламент Дар-Эс-Саламһаа Ндола хүрэтэр (Замби) нефтьпровод бариха ту-хай хуулиин проектые үсэгэлдэр нэгэн дуугаар һайшааба.

1705 километр ута нефтепро-вод нимэ түлишэ Родезиин терри-тори дээгүүр абаашадаг дулдыдал-гаяа усадхаха зорилготой.

Ганын сэрэгэй правительствын захиралта

АККРА. (ТАСС). Ганын сэрэгэй правительство 70 хүниие түрмэ-һөө сүлөөлхэ захиралта гаргаа. «Гана Ньюс» агентствын мэдээ-сэһэнэй ёһоор, сүлөөлэгдэгшэдэй дунда—түлишын ба энергетиче-скэ промышленностиин министр байһан Э. И. Преко, спортын хэ-рэг эрхилдэг управлениин дирек-тор байһан Джан Охене гэгшэд бии.

ЮАР-тахи хархис ябуулганууд

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 22. (ТАСС). Урда-Африкын прави-тельство Кейптаун хотын район-һоо африканецуудые сүлэхэ шиидхэбэри гаргаа.

Энэ хэмжээн хэдэн зуугаад мянган африканецуудта хамаада-ха байха гэжэ угсаатадай захир-гаанай, хүгжэлтын ба гэгээрэлэй хэрэг эрхилдэг министр Банту гэгшэ мэдүүлбэ.

Энэнь ороной промышленна гол районуудһаа хуул африкан зо-ниие сүлэхэ гэһэн ЮАР-ай хар-хисуудай юрэнхы түсэбэй хубинь болоно.

ДЭЛГЭР БАЙДАЛ

Дайнай урда тээ хахад миллион-шье бологшогүй һэн. мүнөө 6 да-хин ехэ нооһон хайшалагдадаг болоо.

Данковцев—агроном мэргэжэл-тэй хүн. Областиингоо хүдөө ажа-хын хүгжэлтэ тухай хөөрэхэһөө гадна, мүн Хакасай индустри тухай шуналтайгаар хөөрэһэн бай-на. Һаяын хэдэн жэлнүүдэй туй-лалтые, мүн ерээдүйн түсэбые ха-раха болоо һаа, промышленнос-тиин талаар ехэ амжалта туйлаг-данхай. Һүүлэй 35 жэлэй турша-да промышленна продукци гар-галга 9 дахин ехэ болоо. Камволь-но-сэмбын комбинадай ашаглаг-дахада, область дотор продукци гаргалга 1967 ондо 2 дахин ехэ болохо. Хойто жэл Черногорскын комбинадай хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада орохо, Абаканда три-котажна ехэхэн үйлэдбэри ажал-лажа эхилхэ. Урдань дууранги байһан Хакасай тала дайда мү-нөө хүсэтэ машинануудай шанга абяагаар зэдэлнэ. Абаканһаа холо бэшэ тэгшэ талада экскаватор-нуудай бурхиралдаха абяан һүни-шье, үдэршье замханагүй. Энэ-мнай—Черногорско шулуу нүүр-һэнэй уурхай гээшэ. Эндэ жэл бү-ри 4 миллион тонно шулуу нүүр-һэн абтадаг. Һаяын жэлнүүдтэ 4 дахин ехэ шулуу нүүрһэн абтадаг болохо. Саашаа ябахадамнай, га-зар малтадаг машинануудай хүн-хинөөн соностоно. Газар уһалха һубаг ханаабуудые малтана.

Хээрэ ябахада, электровозуудай хуугайлаан оршон тойрониие дорьбооно. Түрүүшын түмэр зам эндэ 1925 ондо табигдаһан юм. Абакан-Ачинск гэдэг зам хойшол-жо, транссибириин агууехэ түмэр замтай Хакасые холбоно. Аба-канһаа баруулһан түмэр зам Но-вокузнецкдэ хүрэдэг. Абакан-Тай-шедэй түмэр харгы зүүлэжэ, мүн лэ транссибириин магистральда ороод, Новокузнецк-Абакан гэдэг түмэр харгытай хамта Сибириин урда зүгэй тон шухала магистра-лиин хоёр дали болодог байна. Ур-да зүг руу Абакан-Аскиз-Абаза гэ-һэн түмэр замай аса һалаа ошо-дог, саашаа автомобилиин харгы Анзас хүрэдэг. Энэ харгы Крас-ноярай хизаарай урда зүг, шулуу нүүрһээр, түмэрөөр баян райо-нуудта абаашана.

Мүнөө «Означенный» гэдэг сов-хоз хүрэтэр шэнэ түмэр харгы баригдажа байна. Энэнь гансахан Хакасай Красноярскын хизаа-рай бэшэ, бүхы Сибириин тон шу-хала түмэр зам болохо юм. Тэндэ Саяно-Шушенска гидроэлектро-станци баригдаха. Энэ ехэ гидро-станциин хаалтын нэгэ захань Владимир Ильич Ленинэй сүлэл-гэдэ байһан Шушенска районой дэбисхэр дээрэ бодхоогдохо, нүгөө захань — Хакасай газар дээрэ байха.

Дэлхэй дээрэхи аһан ехэ ГЭС-эй зайн галые Сибириин электротех-ническэ, химическэ, металлурги-ческа олон предприятинууд хэ-рэглэхэ юм.

Хакасай газар дайда дээрэ асари томо заводууд бодохо гэжэ тэндэхид бултадаа этигэнги. Юун-дэб гэхэдэ, электростанци эндэ дүтэхэнэ байгуулагдаха, завод ба-риха талмай хаа хаанагүй бии. Элдэб ашагта малтамал Хакаста элбэг.

Ашагта малтамал бэдэрдэг гео-логическа олон бүлэгүүд Хакасай тала дайдаар, хада уулаар хүдэл-мэрилнэ.

Саяно-Шушенска ГЭС баригда-хаар түсэблэгдэжэ байнхай. Энээн-тэй дашарамдуулан, Хакасай ерээдүйн хүгжэлтэ эли тодоор ха-рагдана. Хакасай область оро-ноймнай томохон индустриальна түб болохо. Түрүүшын совет та-бан жэлнүүдэй үедэ индустриали-зациин ехэ долгин Дунда Азиин совет республикануудта хүрөө һаа, дайнай хойтохи түрүүшын жэлнүүдтэ Волго шадарай—Тата-рай, Башкирай республикануу-дай промышленностяа асари ехээр хүгжөөгөө һаа, мүнөө Ба-руун Сибирьтэ нефтиин олдоһо-ной, Зүүн Сибирьтэ асари томо электростанциин баригдаһанай ашаар хойто зүгэй багахан ара-дуудай — ненец, эвенк, ханты, манси яһатанай ажаһуудаг, эртэ урдын багахан арад — хакасуу-дай ажаһуудаг газарнуудта ин-дустриализаци асари хүсэтэйгөөр хүгжэжэ эхилхэнь.

Саян уулаһаа, Кузнецкын Ала-Тау хадаһаа урдаһан хүсэтэ мүрэнүүдэй эршые хэрэглэн, мү-нөөнэй индустри байгуулжа, ашаг ехэтэ газар тариалангаа уида-луулжа, Хакасай һалбаран хүгжэ-хэнь лабтай.

Илья АГРАНОВСКИЙ,
Жан КАЦЕР,
Хэблэлэй һониной агентствын корреспондентнүүд.

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- Залуушуул һурана, ажаллана.
- Шэмэруун хүйтэндэ хуряагдадаг жэмэс.
- *Уран шүлэгэй долгин.* Элдэб һонин.

ЗАЛУУШУУЛАЙ КАФЕ

Республикымнай долоон аймагуудта «Романтика», «Березка», «Сэлэнгэ», «Ивалга» болон бусадшье нэрэнүүдтэй залуушуулай кафенүүд нээгдээ. Тэдэнэр тосхон һууринуудай юрын столовонуудай бааза дээрэ байгуулагдабашье, хүдөөгэй залуушуулай сүлөө сагтаа амарха хэрэгтэ ашатай байна. Кафенүүдэй хүдэлмэрине нютагай залуушуул болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдһөө бүрндэһэн нинтын соведүүд хүтэлбэрилдэг, эмхидхэдэг байха юм. Тэдэнэр, залуу эдэбхитэд, кафедэ һонирхолтой уулзалгануудые, алибаа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэнэ.

Н. ФИЛАТОВА,
«Буркоопсоюзай» нинтын эдеэ хоолой таһагай начальник.

ЛЕНИНГРАД ТЭЭШЭ...

РЕПОРТАЖ

УЛААН-ҮДЫН Павловай үйлсэ нарин сэмбын фабрикаһаа холо бэшэ байдаг. Гэрһээ гараад, аягатай сайн хүрэжэ үрдеэгүй байтар гэхээр ажалдаа хүрэжэ ерэхэш. Теэд энээхэн зай сентябриин эхинһээ хабар болотор ехэ ута шэнгеэр Зинаида Ключниковада үзэгдэдэг. Юундэб гэхэдэ, тэрэ энэ үедэ үдэшын һургуулида ябана...

— Мүнөөдэр хүүгэдээ яслида абаашаарай. Би нэгэ час тухай ажалдаа һаатахаб,—гэжэ үбгэниинь тугаар һаяхан хонходобо. Ажалай эхилхын урда тээ фабрикадань ерэһэн шэнэ станок тухай хөөрэлдэхэдэнь байлсаха гэһэн аад, иигэжэ халта һаатаһандаа Зина ярана. Иимэ нэгэ һааталай болоходо Зинаида ехэ хүндэ болоһодог. Теэд үрдеэгүйлэ, оролдоогүйлэ юун бүтэхэб даа.

— Ключниковада найдая. Шадаха ёһотой... —гэжэ Вера Алексеевна Даевагай хэлэжэ байхые тэрэ үшөө үүдэнэй саанаһаа дуулаба. —Оо, Зина ерэбэ гүш? Зай, бидэшни шамда шэнэ станок үгэхэ гэлсээд байнабди. Юун гэжэ һананаш? Автостанок. Тон һүүлэй шэнэ техникэ...

Зина Ключникова «Тикстима» гэжэ гадаадын фирмын станогоор нарин сэмбэ нэхэдэг һэн. Мүнөө шэнэ станок тухай дуулахадаа тэрэ юуншье гэжэ харюусаха үгэеэ оложо ядаба. Энэл дурадхал хэлэхэ гээд ажалай эхилхын урда эртэхэн ерэхэ гүүлһэн байгаа.

— Ондоо бэрхэ хүнүүд бии бэшэ гү,—гэжэ энэ шэнэ автоматическа станогто хүдэлхэ дуратайшье байгаа һаа, тэрэ аалихан харюусажархиба.

— Шамайел хүдэлүүлхэ гээд байнабди. Сүг хүдэлхэ хүнүүдээ оороо шалэхэш...—гээд лэ мастер Вера Алексеевна баалаһан заидаа...

Зина энээхэн үдэрые нэгэтэл ерэхэ ёһотой даа гэжэ хүлеэдэг бэлэй. Арба гаран жэл соо Улаан-Үдынгөө нарин сэмбын фабрикада тэрэ ажаллана. Үшөө арбан долоотой ябахадаа Вера Алексеевна Даевагай хажууда туһалагшань болложо зогсоо һэн. Тиихэдэ Вера Алексеевна сэмбэ нэхэдэг юрын лэ мастер ябаа. Мүнөө нэхэлгын цехэй нэгэ халаанине даана. Зинада найдаал халаа энэ харюусалгатай ажалда дэбжүүлхэеэ һанаа ёһотой.

Аха нүхэдэйнгөө энэ найдабарине Зинаида Ключникова урагшатай ажалаараа, эсэшэ сусашагүй оролдолгоороо, шэнэ юумэндэ абьяастай дуратайгаараа дайлан абаа. Мүнөө КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Ключникова үшөө комсомол ябахадаа элдэб харюусалгатай ажал хэрэгтэ дэбжүүлэгдэдэг, тэрэнэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг байгаа. Мүнөө үдэшын һургуулида ябадаг залуушуулай старостань болонхой.

Үдэшын 7-дохи һургуулиин классууд 18 часай үеэр һурагшадаараа дүүрэжэ захалдаг. Зина түрүүн эндэ наймадахиие дүүргээ, ерэхэ хабар болбосоролой аттестат абахын тула экзамен бариха. Энэ жэлынь тон харюусалгатай жэл, сүлөө саг хомор, хэхэ юумэн ехэ. Үшөө гэр бүлэ гэжэ байха. Үхибүүдээ харууһалха хэрэгтэй. Һургуулида орохо үдыхэн хүбүүн басаган хоёрой хойноһоо харууһалха гээшэн гайтайхан даа. Гансахан гэр байдалаа хараад байха бэшэ, үшөө ажалтай, ажалай хажуугаар һургуулида ябана.

Зинаһаа ондоо хүн һаа, тэрээхэн тугаарай дурадхалһаа ори таһа арсахадаа болохо һэн. Юундэб гэхэдэ, иимэ сүлөөгүй аад, шэнэ станогто орожо, шэнэ техникэ шудалжа, бэеэ зобоохонь хайшаа юм. Хуушан, дуршалтай болоһон ажалаа намнаа һаа дээрэ бэшэ гү? Бэедэшье амар. Мүн номоо үзэхэ, гэрэйнгээ юумэ хэхэ сагтайшье байхаш. Шэнэ станогто ороходоо бүхы урдахиишни эли бэшэ болошохо. Гэнтэ шадажа ядаад нэрээшье хухарха, хойшоошье гарашаха гэжэ байха.

Теэд Зина Ключниковагай толгойдо иимэ бодолнууд оройдоо ороогүй. «Бодожо үзэһүүб» гэһэн саг ёоогоо нүхэд тухайгаа, өөртэйнь хамта ажаллаха тэрээхэн гурбан басагад тухайгаа һанаата болоо һэн. Энэ харюусалгатай ажалые Зинын бригада хэр дүүргэжэ шадаха гээшэб? Өөрынь шадахашье һаа, нүхэдынь гэнтэ бирангүй байха үгы бээз? Жэгдэ оролдохо, тамсэхэ гү? Шэнэ «АТ-175» маркын оньһото станок түргэн шудалха эрдэмтэй гээшэ гү? Зинын бригада үдэрэйнгөө даабарие 130—150 процент саг үргэлжэ дүүргэжэ ябаа. Энээхэн туйлалтаяа доошонь оруулха үгы бээз? Гэнтэ ялалдаа һаань, нэгэ жэгдэ хүдэлжэ байһан бүхы цехэйнь түсэб, графигууд һандаршахал, шууяан болошохол.

Иимэхэн бодолнууд дээрэ һанаагаа зобоноб гэжэ Зина нүхэдтөө хэлэбэ.

Нарин сэмбын фабрика коммунис ажалай предприяти гэжэ нэрэтэй. Энэ гайхамшагта нэрын түлөө тэмсэжэ ябахадаа нарин сэмбынхид булта нэгэн һанаатай хүн шэнги болотороо зоригжонхой байгаа. Олоороо хэлсэһэн өөгүй гэдэг. Эгээл тиимээр бүхы юумэеэ эндэ зүбшэдэг. Ключниковагайшье басагад: «Ошожо станок тушаажа аба. Оролдохобди!», — гэжэ мэдүүлбэ.

Зүрхэтэй басагад даа! Теэд тиимэшье байнгүй аргагүй. Эдэмнай түбэһэн юумэнэй урдахана тогтохо зон бэшэ. Эрдэм номтой, бүхые шадаха хүнүүд лэ иимэ бэедээ найданги байдаг. Зина, мүн тэрэнэй гурбан нүхэд басагад, ажалай һүүлээр үдэшын һургуулида ябажа, эрдэм шудална. Тэрэнэйнгээ хажуугаар үшөө мастернуудай курсада ябадаг. Эндэ Союз доторхи хүнгэн промышленностьда хэрэглэгдэдэг шэнэ шэнэ машинануудые үзэдэг юм, мүн бүхы шэнэ дүй дуршалнуудта һурадаг. Жэшээнь, республика соомнай гансал нарин сэмбын фабрика неделидээ хоёр үдэр амардаг болонхой. Нэхэлгын цехые даагша коммунистка Даева иигэжэ мэдүүлнэ:

— Неделидээ хоёр үдэр амардаг графигта бүхы фабрикынгаа орохын урда Ключниковагай бригадын ажал дээрэ хоёр һарын туршалга хээ һэмди. Тэдэнэй бүхы дүй дуршэл фабрикадамнай нэбтэрүүлэгдэһэн байха...

Харин мүнөө Зинын бригадада баһа нэгэ харюусалгатай даабари үгтэбэ. «АТ-175» гэдэг станогто Улаан-Үдынхиднай үгэеэ дуулгажа шадаха байна гэжэ харуулха хэрэгтэй. Тиигэжэ шадаа һаань, нарин сэмбын фабрика һаялын жэлнүүдтэ автоматическа станогуудаар бүрин хангагдаха ушартай. Мүнөөнэй механическа станогуудһаа хоёр дахин үлүү ехэ бүтээсэтэй байхал эдэ шэнэ станогууд.

— Арбан хоёр тюк ноохыетнай һөөргэнь бусаагаабди. Шиигтэй байгаа. Аяр хуурай нооһо үгөөгүй һаа, бидэнине ажалгүй байлгахат. Станогнай зогсохо!—гэжэ Зина нэгэтэ шэнэ станогто ажаллажа эхилээд байхадаа үбгэндөө хэлээ һэн,—Оролдыт нүхэд! Хуушаараал ажаллажа байхаяа болиел. Шэнэ арга боломжонуудые бэдэрыт, оролдыт!

Зинын үбгэн ПОШ-то ажалладаг. ПОШ гээшэмнай нооһо сэбэрлэдэг, нооһые нэхэлгэдэ орохо шанартань хүргэжэ, фабрикада тушаадаг предприяти. Тэдэнэй ажалһаа эхилээд лэ, нарин сэмбын фабрикада хабаатай ондооошье предприятинууд, цехүүд шэнэ станогуудай бии болоходо, мүн лэ хуушаараа ажаллаха аргагүй болобо ха юм.

Иигэжэ Зинаида Ключникова түрүүтэй түрүү бэрхэ хүнүүд техническэ хүгжэлтын дэбжэжэ байгаа үе сагай эрилтые хангаж ажаллажа байнхай. Эдэмнай юрын лэ хүнүүд. Теэд урдахи зорилгоёо ойлгоһон, бүхы арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаһан хүн Зина Ключниковада адли холо ошохо шадалтай байнал.

...Үглөө бүри Павловай үйлсөөр ажал тээшээ, ажалһаа гэр тээшээ яаруухан алхалдаг энэ залуу эхэнэр хүнһөөл һаа ондоо бэшэ. Гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй, гэрэй ажалтай. Хүндэл адли кинодо ябадаг. Һайнаар амардаг, нүхэдөөрөө сэнгэдэг. Энээхэн залуу эхэнэр мүнөө тон һүүлэй маркын «АТ-175» гэдэг оньһото машинаар бүд нэхэнэ. Ленинград хүрэтэр олохон модо болохо даа. Энэ машинань тэндэ хэгдэһэн.

— Бидэ ерэхэ жэлдэ, Октябриин революциин 50 жэлэй ойн баярые угтуулан, Ленинград хотодо байхабди!—гэжэ тэрэ омогтойгоор хэлээ һэн.

Зинаида Ключниковада энэ замдань амжалта хүсэе!

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

Үүр сайража, наранай бултайха тээшэ хүйтэн ганирна. Одоол 25—30 градус болобо хэбэртэй. Эгээл энээхэн үедэ Сибириин гайхамшагта жэмэс — шасаргана суглуулха саг.

Хамар дабаанай үндэрнүүдтэ үглөөнэй наранай ялархада, Химнын голдо алтан шаргал хубануудаа нэмэрүүлһэн шүбэгэ ута хадхууртай һөөгүүд толотон харагдана. Иимэ һөөгүүд аяар долоон зуун табин гектар эзэлнэ.

Үглөөнэй агаарта гэнтэ хүхюутэй абяан соностожо, хэдэн зуун тоншуулнуудай нэгэн доро тоншожо эхилһэн мэтэ дуулдана. Энэмнай Химнын совхозой хүдэлмэришэд эрдэнитэ жэмэсээ суглуулжа оробо гээшэ. Хүн бүхэн мушхалаагай зэргын модо баринхай, урдаа үлгы мэтэ брезент сүүмхэ уянхай. Тэрэ модоороо һөөгэй һалаа тоншоходонь, мүльһэн болотороо хүрэшэһэн жэмэсынь амһарта руу һаршаганан унана. Хүн бүхэн ярана. Тингээшьегүйдэнь аргагүй. Наранай хөөрэхэлөөр дулааржа, жэмэс унажа үгэхэеэ болишохо ха юм. Тиимэһээ үглөөнэй хүйтэнэй үеэр лэ хүдэлхэ болоно.

Энээхэн богонихон саг соо хүн бүхэн хахад центнер жэмэс суглуулжа үрдинэ. Шадабаритай бэрхэшүүлынь центнер, центнер хахад сохижорхидог. Тэдэнэрэй тоодо Зинаида Лубсанова, Екатерина Дараева ороно.

Хүйтэнэй һулархалаар лэ тэдэнэр жэмэсээ сэбэрлэжэ захална. Бишыхан веялкэнүүд руу хээд хиидхэнэ. Хуурай набша, мушэрынь илгагдана. Сэбэрхэн болгогдоһон жэмэсээ саарһан мэшээг соо хэжэ ябтална. Мүнөө 170 тонно шасаргана суглуулаад байнхай.

Ябталагдаһан жэмэс Улаан-Үдэ хото асарагдажа, унда гаргадаг заводой витаминна цехтэ ороно. Тэндэ томо пресстэ дарагдажа, шааранъ пеэшэндэ хэгдэжэ, шүүһэниинь ехэ тогоон соо эюулэгдэнэ.

Шасаргана гээшэ — эрдэнитэ жэмэс гэжэ арад зоной дунда дэмы хэлсэдэггүй. Үнэхөөр энэмнай олон янзын витаминаар элбэг, каротин ехэтэй. Энээнһээ медицинэдэ угаа хэрэгтэй үнэтэ зүйл—шасарганын тоһон абтана. Тэрээгээр галда шатаһан хүнүүдые, хотоёо үбдэгшэдые эмшэлхэдэ аргагүй һайн гэжэ элирэнхэй. Мүнөө энэ завод 700 килограмм шасарганын тоһо бэлдэхэ, үшөө 240 мянган шэл шасарганын шүүһэн магазинуудта оруулагдаха.

А. ПШЕНИЧНИКОВ.

Химын совхозой залуу агроном Василий Гомбоев үглөөгүүр эртэхэн лэ бодожо, шасарганын плантацида ошоно. Тэрэ жэмэсэй хэр болоһоние шалгажа үзэнэ.

Хүнэгөөр дүүрэн алтан шара жэмэс хаража байхада урматай. Теэд энээнине түүхэ гээшэ тиимэ хүнгэн бэшэ юм. Совхозой хүдэлмэришэн Гарма-Цырен Гармажапова шасаргана түүхэдээ бэрхэ даа.

Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ түүгдэһэн энэ жэмэснай Улаан-Үдын унда хэдэг заводой витаминай цех соо асарагдажа, хүдэлмэрилэгшэд Мария Зинова, Александра Алексеева гэгшэдэй оролдолгоор амтата ундан болож, наймаанда эльгээгдэнэ.

Авторай фотонууд.

ЭТЮД

ҮҮРЭЙ СОЛБОН

Үбэлэй сэлмэг һүни. Орон хангаймнай саб сагаан. Одо мүшэд һабяаһагүйхэнөөр эмнилсэнэ. Агааршье арюун. Тойроод, амгалан, сарюун. Гансал үбэлэй хүйтэн жабар эндэ тэндэһээм шэмхээд, шэмхээд абана. Тиихэдэнь би алхасаа түргэдхэн ларанаб. Мэгдэхэ бүримни алхасам улам улам эршэдэнэ.

Харин гэнтэ харан гэһээм, саһата үүлым саанаһаа бултайһан үүрэй солбон хашалгүйхэнөөр энеэбхилһээр, омог зүрхыем уряалһан даллаһан мэтээр огторгойн хаягаар урагшаа дабшана.

Ямар хурсаар ялларна гээшэб? Хаанаһаа иимэ гэрэлтэ туяа гиигүүлэн, хайшаа юундээ иигэжэ яранаб энэ одон?!

Үбэлэй хүйтэндэ түүрдаһан би ганса гэртээ хүрэжэ, дулаасахын тула яараа бэшэ, энээхэн хүн түрэһэн наһаяа хүн шэнгеэр үнгэргэхын тула ярана гүб, али сахилгаан мэтэ жаргалаа эдлэхын тула ажабайдалай шэрүүн долгиндо нэшүүлнэ гүб?

Теэд ямархан долгиндонь абтан, ямархан эрьедэнь хаягдахабиб? Өөрөөшье ойлгоногүйб... энэ шэрүүн замда бэсэ зэһэн ябыт, хангай зайдан дайдым хүдэр хонгор, илдам налархай, ирин зулгы хүнүүд!

... Үнөөхил үүлым саанаһаа һиимэгэр сагаан толон үлэ мэдэгхэнээр задара-задарһаар огторгойгоор, орон дайдаарни таража эхилшэбэ.

Эртын үргыдал адляар бадарһан Солбомни үүрэй толон доро бүхэ-бүхэһөөр тэрэл зандаа хашалгүйхэнөөр, хүхюухэнээр энеэбхилһэн, омог зүрхыем уряалһан, даллаһан шэгээрээ харагдахаа болишобол.

Энэ байгаалиин эрхэ жамын аймшагтай, һүртэйшье һаа, үүрэй солбон, үүрэй толон хоёр ээлжээ ээлжээгээр яларжал, бүхэжэл байха... Хэтэ мүнхэдөө яларжал, бүхэжэл байхал... Харин бидэнэр үүрэй солбондол эхэ байгаалидаа бии боложол, толоржол, бүхэжэл байхабди... Хэтэ мүнхэдөө!.. Гэбэшье, нэгэл наһатайбди... Нэгэтэл хүн түрэһэн хүби золоо, зоболон жаргалаа эдлэхэдээ, үүрэй солбониие мартангүй ябаарай, сахилгаан мэтэ наһан соохоноо тэрэниел жэшэжэ ябаарай, үеын нүхэр!

Б. ЯБЖАНОВ.

МОНГОЛҺОО ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ХОМОР БОЛОҺОН АМИТАД

ХУЛАН. Дэлхэйдэ хомор болоһон аад, Монгол орондо байдаг амитанай нэгэн болохо тэжээмэл элжэгэнэй һалтарай овог шэхэтэ гү, хулан шэхэтэ гэжэ зэрлиг амитан Алтайн саада губида бии.

Энэ зэрлиг амитан 1880—1890 онууд хүрэтэр Монголой зүүн талада. 1911 он хүрэтэр Дорно губи, Дунда губи аймагуудта, 1935 он хүрэтэр Хангайн шэлын үмэнэ талын тала хүндынүүдтэ, Ехэ нуурай хотогор зэргын губи газарнуудаар байрладаг байһан.

Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ энэ амитан нилээд хомордожо эхилһэн юм. Тэрэниие агнаха ябадал хоригдоод, олошоржо эхилээ.

Наһа гүйсэһэн хуланай утань 2 метр хахад, үндэрынь мундаагаараа 1 метр хахад, нарин хүлтэй, богони дэлһэтэй, ута шэхэтэй, үндэр шомбогор туруутай юм.

Хуланай азаргын отон зун орожо, гүүниинь хээлеэ 10—11 һара соо абажа ябаад, түрүүшын ногооноор унагалдаг байна.

Мүнөө хулан гэжэ амитан Монгол ороной Баянхонгор аймагай Гурбан толь, Зарман болон Алтайн шэлын губи газарнуудаар. Ажа Богдо, Хатан хайрхан, Эдрэнгын нюруу, Тахиин ус гэхэ мэтын газар нютагуудаар һүрэглэдэг.

МАЗААЛАЙ. Монгол ороной губи нютагта нэгэ түрэлэй баабгай оршоно. Тэрэниие мазаалай гэжэ нэрлэдэг.

Мазаалай гэдэг загал хүрин, хүрибтэр боро зүһэтэй, шэрүүн үһэтэй, багашаг бэетэй амитан юм гэжэ эрдэмтэ А. Г. Банников тодорхойлһон байха. Энэ баабгай Монгол ороной Сэсэг Сагаан Богда, Бажуунай хара, Эхиин гол. Ламын хоолой. Шара хулһа. Хатан суудал, Атас, Чингис, Мянган тоорой, Эдрэнгын нюруу гэхэ зэргын газарнуудта амидарна.

Ц. ДАШДОРЖ.

СҮҮДЭЙ ЗАЛҺАА

ХУЛГАЙШАНАЙ ХҮЛ БОГОНИ

Хориин аймагай «Первомайский» совхозой Хөөрхэ нютагтахи магазинай харуулшан Цыденжап Арсаланов үбшэлөөд, хэбтэшэһэн байба. Абынгаа албан үүргые тэрэнэй басагад—Бальжидма Дэмчигма хоёр дүүргэхэ баатай болоо һэн.

Арадай эд хогшол хамгаалха гээшэ харюусалгатай хэрэг. Һэргэг нарин байха. Һүниин харинхыда юуншье боложо магад. Хирэ-хирэ болоод лэ басагад магазинаа эрьенэ. Шэб харанхышье һаа, шэмээгүй түнгалаг һүни.

Басагад шагнаархан, газаа һуунад. Магазинай тэндэһээ һаршаганаха абяан халта дуулдаад, гэрэй сонхын рама хобхо татаад абаһан шэмээ тодоор соностобо.

«Хулгайшан. Магазинда орожо байна. Яахаб», — гэһэн бодол басагадай толгойдо сахилгаан мэтэ хурдаар оробо. Эгээл энэ үедэ тосхоной дундуур ашаанай машина гаража ерэбэ. Бальжидма тэрэниие угтан зогсоогоод, болоһон онсо ушаралые хэлээд, гэмтэ этэгээдые барихаар жолоошон Сандак-Доржи Будаевтай магазинай дэргэдэ ерэбэд. Хулгайшан хажуу тээшээ халба һүрэн, хашаа дээгүүр харайгаад, холошье ошоогүй тэндээ баригдаба.

Тэрэнь «Первомайский» совхозой модоной дархан Петр Столяров гэгшэ, зориг орохын тэды архиин хулшуутэй болонхой, магазинһаа 8 паар сабхи хулгайлаад баригдаба бшуу.

Һэргэг һонор басагадай хамгаалта дороһоо хулгай хэхэ тиимэшье хилбар бэшэ. Бальжидма Арсаланова Улаан-Үдын Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент, Дэмчигма һургуулиин һурагша ха юм.

Хориин аймагай арадай сүүд дээрэ хулгайшан Петр Столяровай хэрэг һаяхан харагдажа, балшыса баригдаһан гэмынь тодоруулагдан, жэл хахад түрмэдэ һууха шиидхэгдэбэ.

П. СЕРЕМЯТНИКОВ.

Цыдып ЖАМБАЛОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

Мүшэдэй тоогоор наһа наһалдаг
Мүнхэ бэшэшье һаа хүн,
Хэтэ мүнхэдөө түүхэдэ үлэдэг,
Хэһэн хэрэгынь—мүнхэ.
Гараа холоожо, амаа тоһододог
Газар дайда—түрэлнай.
Газартаа бусажа, бүхөөр
нойрсодог.
Газар-эхэмнай гэлтэй.

* * *

Хүн мүнхэ бэшэ—мэдээжэ,
Хүгшэрхэ, үбгэрхэ сагтай.
Хүн хадаа хүхихэ, зугаалха,
Хүн нэрэеэ нэрлүүлхэ
домогтой.
Наран ганса. Наһан—баһа.
Наада барюулха наһан бэшэ.
Дайда түбиие гайхуулха,
Дайсан бэшэ, эзэн гээшэ!

* * *

Инаг дуран—дүлэн. Дүрэн,
Юундэ гэнтэ носооб?
Инаг дуран зүрхэ зуран.
Иимэ эртэ юундэ ошооб?
Дүлин гэдэг дуран-уран,
Дүлэтэ зураг юундэ зурааб?
Дүтэ болоһон нюдэд урин,
Дүлэ сахяад юундэ унтарааб?
Хүрин харахан нюдэд—гал даа.
Хүдөө добые шатаагаа.
Табиһан түймэрынь талые
галдаа,
Тама, уйдхарай үнэр гутаагаа.

* * *

Сээжынгээ оёорһоо
нарьяса энеэһыеш,
Сэхэнь хэрэгтэй, хараагүйб.
Жэлдээ нэгэ
мнһэд гэдэг һэнш,
Жэгтэй, наахануураа
ирбайгаад,
Урдаханаа
хара мүрөө хараад,
Урбалдангүй.
бүдэрэнгүй
ябанаб гэһэн хэбэртэй.
Зоноошье ниилэсэгүй,
өөрыгөөл анхараад,
Зоболонгүй ябахадаш,—
зунайшье халуунда жабартай...

* * *

Хагсуу харалган шамдаад
намдаа,
Хамхуул үбһэн жалгада
газардаа.
Наран-псэшэн ульһатай
гээшэнь,—
Намжаа тала
Уняартана.
Үмхи хагда түлхин, түрин,
Үнжэгэн ногоон мүндэлнэ.
Хээрын тала нойрһоо һэрин,
«Сээжэн дэгэлээ» һэлгүүлнэ.
Харгы зубшаад—ургы, ургы...
Хараһан тээшэш—харгы, харгы
Шуһанай сохилдог һудаһан
мэтэ.
Шухала,
орёо,
ута...

* * *

«Нэрээ хухаранхаар—яһаа
хухара»—
Нээрээһээ зүб.
Һайханшье нэрэ нэгэтэ
хухараг —
Һай бү үзэг:
Үе наһандаа—үетэн дундаа,
Үшөө —
Үхэһэншье хойноо...

* * *

Намда дулаасаха гал
хэрэгтэй—
Нарата үдэршье, бороото
һүнишье...
Хизааргүй ута харгы зурына
хэбэртэй,
Хязааргүй хүлэгтэл тэгүүлнэ
хүсэлни.
Би эсэнгиб. Бишыхан элжэгэн
шэнги
Бэрхэшээлтэ замаа гаталан
дабхинаб.
Үнгэрһэн үдэрэйнгөө үргэбшэ
шаналанги—
Үгсэнэб, урууданаб. Хүлһөө
аршанаб.
Амарха хэрэгтэй. Аян
харгымни—ута.
Агаарта мүшэд—тойроод һүни.
Одо мүшэдэй огторгойдо
гэрэлтэхэдэ,
Ошоод дулаасаха хүсэл түрэнэ
ходо.
Номхон даруу һүни. Харгытаа
хороохом.
Холохон, дүтэхэншье хэбэртэй
галхан
Аятай нюдөөр эмнис гэбэ—
һаруулхан...
...Аянай намайе дулаасуулыш
даа, галхан!

* * *

«Буруугай бэлшээриһээ холо
гараадүй
Буряадши—
Дуугай, хирүү, намдуу.
Замбуулинда хүрэмэ ниидэлгэ
бираадүй,
Залинта аадар үзөөдүй»—
Өөдэрхэнэш намдаа...
Ши өөрынхеэрээ зүбши.
Би-баһа мүн...
Ши—замбуулиин, би—газарби.
Ши —
Үхэр буугаар буудуулһан
һомон.
Би—тиихэдэнь
Тэрэнэйш дариньбн.
Дээдын сагаалса мэргэн тудажа
һөөргөө
Дэлхэй—газартаа бусаха
хирэндэш
Даритай бэлэн һомоёо дары
һүргөөд,
Дабхихаар бэлэнби
замбуулинда.
Гайхалтайл шубуун даа—уран
шүлэгнай,
Ганса далигүй һаа—
Ниидэхэдэ һаалта:
Үнэндөө, энэ һайхан шубуунай
Үдэтэ хоёр далинь бэшэ аалди?

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сессиин материалнууд. Турцида А. Н. Косыгинай айлшалжа байһан тухай мэдээсэл. «Республикын үсэгэлдэрэй һонин» гэһэн рубрика доро нютаг нютагай һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шэнэ гуримай аша үрэ ехэ» —Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай ажалай шэнэ гуримда орожо байһан тухай партийна хүдэлмэрилэгшэд болон журналистнуудай хөөрэлдөөн.

Гурбадахи хуудаһанда: РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек»: Светлана Захаровагай новеллэ. Даши Дамбаевай шүлэгүүд, бэшэ материалнууд.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н-02194. Зак. № 1171.